

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

2021



Všeobecné informácie o krajine

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA KENSKÁ REPUBLIKA

a) Makroekonomický prehľad

Základné makroekonomické indikátory

Základné indikátory	2016	2017	2018	2019	2020(odhad)
HDP Nominálny (mil. \$)	70 558	75 108	85 900	97 400	91 300
HDP (%)	5,8	5,0	5,9	5,4	0,7
HDP per capita (\$ PPP)	3 220	3 386	3 657	3 854	2 956
Miera inflácie (CPI %)	5,6	5,7	5,4	5,2	5,0
Miera nezamestnanosti (%)	cca 40	cca 40	cca 40	cca 45	cca 55
Rozpočtový deficit (% HDP)*	-7,8	-7,9	-6,3	-6,4	-8,3
Vonkajšia zadlženosť (% HDP)*	51,4	59,1	57,1	61,7	68,7

F-prognóza, Nezamestnanosť neuvádzaná od 2009, odhad 40%; *Fiškálny rok (končí 30/6)

Ďalšie ekonomické indikátory

Ekonomický indikátor	2016	2017	2018	2019	2020
Prílev PZI (% HDP)	0,52	0,47	0,56	1,4	-
Prílev PZI (mil. \$)	396	355	456	1,33	-
Devízové rezervy (mil. \$)	7 835	8 227	11 516	19 883	-

F-odhad, prognóza; 1,2 Údaje o nákladoch na pracovnú silu, o výdajoch na R&D a produktivite práce nezverejnené;
Zdroj: MMF, SB, OECD, UNCTAD, EUROSTAT, národné štatistické úrady

b) Základná charakteristika hospodárstva

I keď sa Keňa v ukazovateli životnej úrovne prepracovala do kategórie stredne príjmovej ekonomiky, stále zostáva agrárnou krajinou s pomalým rozvojom najmä ľahkého priemyslu. Poľnohospodárstvo zamestnáva ~75% pracovných síl a s ~50% podielom na devízových príjmoch.

Pandémia COVID-19 ktorá v mroku 2020 zasiahla celý svet negatívne dopadla aj na ekonomiku Kene. Pri výskyte prvých prípadov COVID-19 v Keni vláda veľmi rýchlo prijala tvrdé protipandemické opatrenia v podobe uzatvorenia medzinárodných hraníc aj letísk v krajine. V ohniskách nákazy boli zavedené opatrenia v podobe obmedzenia voľného pohybu obyvateľstva, zatvorenia hotelov, reštaurácií a ostatných podnikov v krajine. Bol zavedený zákaz nočného vychádzania apod. Všetky tieto reštriktívne opatrenia mali výrazný dosah na prepád ekonomickej aktivity v krajine. Druhým negatívnym faktorom na ekonomiku bolo spomalenie medzinárodného obchodu, na ktorí doplatili najmä exportne orientované odvetvia národného hospodárstva, ako živé ruže a rezané kvety, cestovný ruch, káva a orechy pod. V dôsledku pozastavenia výroby a uzavretia mnohých služieb vo vyspelých krajinách, došlo aj k zníženiu objem remitencií kenských občanov pracujúcich v zahraničí smerom do Kene. Pre rok 2020 sa odhaduje, že kenská ekonomika stagnovala okolo úrovne cca 0,7 % HDP.

Počas vlády prezidenta J. Kenyattu sa v Keni zrealizovalo niekoľko veľkých investičných projektov, akým bola výstavba nového železničného koridoru medzi prístavným mestom Mombasa s hlavným mestom Nairobi. Projekt výstavby železničného koridoru pokračuje smernom na severovýchod do hospodársky významného mesta Naivasha. Tu sa aktuálne



realizuje výstavba veľkého medzinárodného kontajnerového prekladiska (vnútrozemský prístav), z ktorého budú kamiónovou dopravou zásobované susedné štáty ako Uganda, Rwanda, Južný Sudán, Burundi a východná časť KDR. Taktiež sa realizuje výstavba významných cestných ťahov smerom k pobrežiu Kene, ako aj do susedných štátov (Etiópia, Tanzánia a Uganda). No i napriek značnému úsiliu v oblasti rozvoja dopravnej infraštruktúry, stále trpí veľa regiónov, a to najmä v odľahlých vidieckych oblastiach mimo hlavných hospodárskych centier krajiny, nevyhovujúcou úrovňou dopravnej infraštruktúry. Veľmi zlá je aj situácia v oblasti energetickej infraštruktúry, ktoré trpí častými výpadkami dodávok el. energie. Naopak do najperspektívnejšej a dynamicky sa rozvíjajúcej oblasti hospodárstva Kene môžeme jednoznačne zaradiť sektor finančných služieb, ICT technológií a mobilného bankovníctva.

Cestovný ruch, druhý najvýznamnejší zdroj devíz, bol v roku 2020 v dôsledku vypuknutia pandémie COVID-19 silno zasiahnutý. K prepadu prispelo aj úplné uzavretie vzdušného priestoru Kene v čase od marca až do začiatku augusta 2020. Finálne výsledky návštevnosti Kene za rok 2020 ešte neboli štatistickým úradom zverejnené, no už teraz môžeme konštatovať, že v dôsledku pandémie COVID-19 úplne ustal prílev solventnej zahraničnej klientely do Kene a ten sa ešte neobnovil ani začiatkom roku 2021. K zlepšeniu návštevnosti a návratu zahraničných turistov do krajiny môžeme očakávať až po odznení pandémie COVID-19.

Pandémia COVID-19 negatívne postihla aj priemyselnú produkciu. Najviac boli postihnuté sektory priemyslu orientované na export (odevný priemysel, potravinársky priemysel a ostatný ľahký priemysel). Strata zahraničných zákazníkov viedla v mnohých spoločnostiach k prepúšťaniu zamestnancov.

V dôsledku výpadkov daňových príjmov a nárastu výdavkov na zdravotníctvo došlo k prehĺbeniu deficitu štátneho rozpočtu a k nárastu zadlženosti Kene. Za fiškálny rok 2020/2021, ktorý končí k 30. júnu 2021 sa očakáva výrazný nárast zadlženosti Kene, čo pravdepodobne povedie k zhoršeniu medzinárodného úverového ratingu krajiny a k ďalšiemu nárastu úrokových sadzieb v krajine. Negatívny dopad pandémie COVID-19 na hospodárstvo sa v roku 2020 prejavil aj výrazným poklesom hodnoty kenského šilingu voči hlavným svetovým menám USD a EUR-u. Voči americkému doláru sa kenský šiling prepadol o 11% na najnižšiu hodnotu od jej vzniku (111,59 KES/USD). Voči Euru bol jej prepad ešte výraznejší, a z hodnoty 109 KES/EUR zo začiatku roka 2020 sa kenský šiling prepadol až k 137 KES/EUR v decembri 2020. Takýto výrazný pokles domácej meny má negatívny dopad na výšku splátok štátneho dlhu denominovaného v cudzej mene. Situácie v Keni dospela až do takého stavu, že vláda bola nútená požiadať Londýnsky klub veriteľov o odklad splátok významnej časti dlhu v roku 2020. K reprofilizácii splátkového kalendáru kenského dlhu bude musieť pristúpiť aj Čína, ako najväčší zahraničný veriteľ Kene.

V oblasti zahraničného obchodu dosahuje Keňa dlhodobu hlbokú deficitu ZO a to najmä s ázijskými krajinami a krajinami perzského zálivu. Najdôležitejšími trhmi pre kenské tovary vo svete zostáva susedná Uganda, nasledovaná Holandskom (kvety), USA (textil a odevy) a Spojeným kráľovstvom (kvety, čaj).

c) Hlavné odvetvia hospodárstva



MINISTRY OF FOREIGN
AND EUROPEAN AFFAIRS
OF THE SLOVAK REPUBLIC



MINISTÈRE DES AFFAIRES
ÉTRANGÈRES ET EUROPÉENNES
DE LA RÉPUBLIQUE SLOVAQUE



MINISTERIO DE ASUNTOS
EXTERIORES Y EUROPEOS
DE LA REPÚBLICA SLOVACA



МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАННЫХ
ДЕЛ СЛОВАКСКОЙ РЕСПУБЛИКИ



وزارة الخارجية
والشؤون الأوروبية
لجمهورية سلوفاكيا



斯洛伐克共和国
外交和欧洲
事务部

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Nairobi, <http://www.mzv.sk/nairobi>, emb.nairobi@mzv.sk

Poľnohospodárstvo, priemysel, infraštruktúra

Poľnohospodárstvo ako hlavné ekonomické odvetvie národného hospodárstva Kene rovnako ako väčšiny krajín subsaharskej Afriky. Hlavnými poľnohospodárskymi plodinami sú: kukurica, cukrová trstina, fazuľa, zemiaky, ktoré slúži na výživu miestneho obyvateľstva. Plodiny pestované prioritne na export predstavujú čaj, káva, zelenina, mango, kopra a rezané kvety. V posledných rokoch sa intenzívne rozširuje produkcia orieškov kešu a makadam a avokáda ako proexportných komodít. V roku 2020 poklesol export čaju z Keni na 1,2mld. USD. Stále však čaj zostáva najdôležitejším exportným artiklom s 20% podielom na celkovom exporte. Došlo však k prudkému prepadu v segmente rezaných kvetov, ako druhej významnej exportnej komodity a to z viac ako 700 mil. USD v roku 2019 na 570 mil. USD. Keňa sa z časti špecializuje na organické a čerstvé plodiny

Priemysel

Priemyselná výroba v poslednom období stagnuje a za rok 2020 sa očakáva jej prepád. V priemyselnej produkcii je situácia nepriaznivá aj v dôsledku vysokých úrokových sadzieb pri bankových úveroch pre podnikateľský sektor a celkovej nedostupnosti úverov pre súkromný sektor, stále slabšej úrovni dopravnej infraštruktúry, aj keď v tejto oblasti dochádza k celkom slušnému pokroku, všadeprítomnej korupcii a náročnému regulačnému podnikateľskému prostrediu. Problémami sú aj nestabilita dodávok elektrickej energie a jej vysoká cena najmä v suchšom období. Priemyselnú výrobu dusia aj lacné dovozy najmä z Číny, Indie a ostatných ázijských krajín. Výroba je etablovaná najmä v oblastiach troch najväčších miest - Nairobi, Mombasa a Eldoret. Priemyselná produkcia je v prevažnej miere reprezentovaná ľahkým priemyslom ako potravinársky priemysel (mlyny, pivovary, cukrovary), textilný a odevný priemysel, obuvnícky priemysel a spracovanie kože. Keňa má aj rafinériu ropy (v Mombase), avšak táto rafinéria je technologicky zastaraná a je už mimo prevádzky. Preto sa takmer všetky pohonné hmoty dovážajú z oblasti perského zálivu ako konečný produkt. Niektoré fabriky montujú priemyselné výrobky zo sád komponentov, vrátane mobilných telefónov a obmedzeného počtu automobilov.

Keňa v súčasnosti ťaží hospodársky významné minerály v obmedzenej miere, baníctvo sa podieľa na tvorbe HDP iba ~1%. V krajine boli **objavené významné náleziská ropy** na severozápade krajiny v oblasti jazera Turkana avšak ich ekonomické využitie ja v budúcnosti málo pravdepodobné. Hlavný investor tohto sektore britská spoločnosť Tulow Oil už ukončila výskumné práce a predala svoj podiel v projekte francúzskemu TOTAL-u. Pri zachovaní aktuálnych nízkych svetových cien ropy je rentabilná ťažba z kenských nálezísk v nedohľadne.

V Keni boli v posledných rokoch objavené zdroje aj iných nerastných surovín, čo začínajú využívať hlavne zahraničné spoločnosti. Kenská vláda však nemá dostatočné zdroje na dôkladný geologický prieskum v krajine a predpokladá sa, že hlavne v odľahlých neprebádaných oblastiach sú ďalšie významné náleziská nerastných surovín. Ťažba a spracovanie nerastných surovín je závislá na zahraničných investíciách, vybudovaní infraštruktúry (cesty, doprava, voda, elektrina), zabezpečení kvalifikovanej pracovnej sily a.í.

Podľa zákona o geológii, mineráloch a baníctve z roku 2012 sa prostriedky získané z predaja licencií na ťažbu minerálov delia v pomere 75% pre centrálnu vládu, 20% pre regióny a 5% pre miestne komunity.

d) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

ACP, AfDB, AU, C, CD, COMESA, EAC, EADB, FAO, G-15, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICRM, IDA, IFAD, IFC, IFRCS, IGAD, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, MIGA, MONUSCO, NAM, OPCW, PCA, UN, UNAMID,



UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UNIFIL, UNMISS, UNWTO, UPU, WCO, WHO, WIPO, WMO, WTO.

V meste Arusha, Tanzánia, bola dňa 20. novembra 2009 podpísaná Dohoda o vytvorení spoločného trhu krajín východnej Afriky EAC (East African Community). Tvoria ho Keňa, Tanzánia, Uganda, Rwanda, Burundi a Južný Sudán. Prijatím záverečného protokolu bol zavŕšený dlhodobý pripravovaný zámer regionálneho zoskupenia piatich krajín regiónu východnej Afriky. Spoločný trh krajín EAC však čo do rozsahu a hĺbky integrácie nemožno porovnávať s podobnými zoskupeniami v Európe či severnej Amerike africké krajiny si vo vzájomnom obchode stále chránia trh pred veľkým množstvom citlivých položiek, najmä poľnohospodárskych komodít a je problém so vzájomným uznávaním obchodných dokumentov, proklamované voľné zamestnávanie občanov iných krajín v rámci spoločenstva je stále iba na papieri, atď. Na najvyššej politickej úrovni bol deklarovaný záujem o vytvorenie menovej únie v rámci EAC.

Dohoda EPA medzi EÚ a EAC

EÚ sa nedarí presvedčiť všetky štáty EAC k prístúpeniu k Dohode o ekonomickom partnerstve (Economic Partnership Agreement - EPA), ktorá mala byť podpísaná 18. júla 2016 v Nairobi, avšak doteraz sa tak nestalo. Cieľom dohody je odstrániť colné a necolné bariéry v obchode medzi oboma blokmi (EU-AEC). K rokovaniu z africkej strany najaktívnejšie pristupovali Keňa a Rwanda, ktoré dohodu podpísali 1. septembra 2016. Kénska republika ako jediná z krajín EAC už „Dohodu“ ratifikovala 20. septembra 2016. V dôsledku blokovania dohody najmä zo strany Tanzánie sa EU dohodla na implementovaní tzv. variable geometry, ktorá umožní krajinám, ktoré implementujú dohodu EPA využívať výhod z nej vyplývajúce tak, ako keby bola dohoda podpísaná všetkými členskými krajinami regiónu. Keďže Keňa nemá priznaný štatút najmenej rozvinutej krajiny (LDC), v prípade krachu rokovaní o EPA, by jej reálne hrozilo zavedenie vysokých colných taríf najmä pri exporte poľnohospodárskych produktov do krajín EÚ. Ostatných päť štátov malo už predtým zaručené nulové clá pri vývoze do vyspelých krajín vrátane citlivých položiek akými sú potraviny a poľnohospodárske produkty.

Výhľad politického a ekonomického vývoja

Pandémia COVID-19 výrazne zhoršila ekonomický výhľad Kene pre nasledujúce obdobie. Keďže v postihnuté firmy nedostali zo strany štátu žiadnu podporu mnohé spoločnosti v dôsledku toho skrachovali, alebo sú na hrane existencie. Dnes je ťažko povedať, ktorým spoločnostiam sa podarí prekonať toto kritické obdobie a budú schopné opätovne naštartovať svoje podnikanie v Keni. Na podnikateľské subjekty veľmi negatívne pôsobí aj snaha kenskej vlády zlepšiť svoje hospodárenie na úkor vymáhania častokrát fiktívnych daňových nedoplatkov z minulosti. Takéto správanie sa daňových úradníkov prinútilo už mnoho zahraničných subjektov pôsobiacich v Keni prehodnotiť svoje ďalšie pôsobenie v krajine. Evidujeme veľký odliv zahraničných firiem a presun ich aktivít najmä do SAE (Dubaj), odkiaľ riadia obchodné aktivity pre celý región východnej Afriky. V roku 2022 sa v Keni uskutočnia prezidentské voľby. V krajine panuje veľké politické napätie a boj o moc jednotlivých politických síl. Narastajúce politické napätie môže v roku 2022 prerásť do vnútorných nepokojov obdobne, ako vo volebnom roku 2017. Z uvedených dôvodov vidíme rozvoj podnikateľských aktivít v Keni za rizikové a odporúčame záujemcom, ktorí zvažujú pôsobenie na kenskom trhu, aby odložili toto svoje rozhodnutia až po uskutočnení prezidentských volieb v roku 2022.



II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

Hlavným orgánom štátnej správy v oblasti riadenia zahraničného obchodu je, podľa výkonného nariadenia č. 1/2016 o „Organizácii vlády Kensej republiky“ vydaného v máji 2019, **Ministerstvo priemyslu obchodu a družstiev Kene** (MPO), ktoré je zodpovedné za medzinárodné obchodné vzťahy a podporu a ochranu záujmov krajiny v zahraničí. Do portfólia ministerského departmentu obchodu patrí:

1. Obchodná politika
2. Politika - Kupujte Keňu (Buy Kenya Policy)
3. Podpora vývozu
4. Spravodlivá obchodná prax (Fair Trade Practices)
5. Koordinácia regionálnych obchodných záležitostí - COMESA, AGOA, IOR-ARC IGAD
6. Obchodné rokovania a poradenské služby
7. Presadzovanie medzinárodných obchodných zákonov, predpisov a dohôd
8. Podpora maloobchodných a veľkoobchodných trhov
9. Register spoločností

Ministerstvo zahraničných vecí a medzinárodného obchodu Kene (MZVaMO) v oblasti zahraničného obchodu plní nasledovné úlohy:

- a) Realizáciu zahraničnej politickej a hospodárskej spolupráce s ostatnými krajinami.
- b) Uzatváranie dohôd a podpisovanie memoránd o ekonomickej a obchodnej spolupráci vrátane vytvárania medzivládnych zmiešaných komisií.
- c) Propagáciu a prezentáciu pozitívneho obrazu krajiny a jej prestíže v zahraničí.
- d) Zabezpečovanie oficiálnych štátnych návštev vrátane podnikateľských misí s poskytovaním informácií potrebných pre rozhodovanie a posudzovanie národných stratégií a rozvojových projektov.
- e) Koordinovanie účasti Kene v medzinárodných organizáciách a v realizácii multilaterálnej agendy.
- f) Koordinovanie politicko-ekonomických aspektov strategických partnerstiev s krajinami ako sú USA, Čína, India, Južná Kórea a iné.

Najväčším problémom v podnikaní v Keni je vysoká úroveň hospodárskej kriminality v krajine, všade prítomná korupcia na úradoch a nespoľahlivosť kenských obchodných partnerov. Protizákonné aktivity zahŕňujú spreneveru, krádež, účtovné podvody, úplatkárstvo a korupciu, pranie špinavých peňazí a najnovšie prudko rastie počítačová kriminalita. Kenská vláda síce deklaruje záujem bojovať proti týmto neduhom, avšak častokrát sú to vysoký politický predstavitelia, ktorí páchajú uvedené trestné činy. V miestnej tlači sa pravidelne objavujú nové a nové prípady vysokej korupcie na všetkých úrovniach štátnej správy.

Obchodné právo vychádza z anglického práva a zvyklostí.

Na právne úkony spojené so zriaďovaním zahraničných spoločností alebo ich zastúpení sa odporúča využiť služby miestnych právnikov.



Podnikanie zahraničných subjektov v oblasti nerastných zdrojov je obmedzené – podľa právnej vyhlášky č.118 z roku 2012 musia domáce subjekty vlastniť aspoň 35% vo firmách/konzorciách, využívajúcich nerastné bohatstvo krajiny.

Ochrana duševného vlastníctva je na legislatívnej úrovni minimálna a praktické uplatňovanie ochrany duševného vlastníctva je na veľmi nízkej úrovni.

V hodnotení Svetovej Banky „Doing Business 2020“ sa Keňa umiestnila na 56. mieste zo 190 krajín so zlepšením o 5 miest od r. 2019.

Dane a odvody

Daňový systém v Keni je značne komplikovaný a často krát sa mení aj na základe politickej objednávky. Okrem štandardných typov daní ako je DPH, spotrebné dane, daň z príjmu a pod. existuje v Keni veľa špeciálnych sektorových daní, ktoré sú zamerané na úzku podnikateľskú oblasť alebo zdaňujú špeciálnu podnikateľskú činnosť. V dôsledku COVID-19 v roku 2020 prijala kenská vláda opatrenie na podporu ekonomiky vo forme odpustenia daní z príjmu fyzických osôb, ktorého platnosť pretrváva aj v roku 2021. Odvodové zaťaženie fyzických osôb je v porovnaní s krajinami EÚ pomerne nízke. Toto nízke odvodové zaťaženie sa však premieta do slabej podpory zamestnancov v oblasti zdravotného a dôchodkového poistenia. Preto odporúčame podnikateľov pravidelne sledovať stránky Kenského daňového úradu o aktuálnych novinkách v daňovej oblasti. Aktuálne hodnoty daňového zaťaženia je možno získať z [Ministerstva Financíí Kene](#) a Kenského daňového úradu ([Kenya Revenue Authority](#))

Daň	Anglický názov	Sadzba v %	Predmet dane / Subjekty podliehajúce dani
Daň z pridanej hodnoty	Value Added Tax	14,0 8,0 0,0	DPH sa platí z hodnoty tovaru a služieb dovezené do Kene alebo vyrobeného v Keni. Základná sadzba dane je 14%. Znížená sadzba je 8%. Oslobodené od DPH sú mnohé základné potraviny.
Spotrebná daň	Excise Duty	0-10-25 štandard od 25-170 pre citlivé komodity	Spotrebná daň sa platí na základe zákona o clách a spotrebných daniach (The Customs and Excise Act). Sadzby sú rozdielne pre rôzne druhy výrobkov. (Např. 7% na džúsy a 130% na tabak).
Zrážková daň	Withholding tax	5-30	Platí sa podľa príjmového zdroja za dividendy, prenájom strojov a zariadení, príjmy zo športových a zábavných činností, prenájom realít vo výrazne rozdielnych sadzbách pre rezidentov a nerezidentov.
Sociálne poistenie	Social Security	5	Platia zamestnanci z hrubého príjmu max však 200 KES, zamestnávateľ platí 5% z hrubej mzdy zamestnanca
Daň zo zisku spoločností	Corporate Tax	30,0	Všetky podnikateľské subjekty s príjmami z podnikania v Keni
Daň zo zisku spoločností	Corporate Tax	37,5	Pobočky spoločností so sídlom v zahraničí.



Daň z kapitálového zisku	Capital Gain Tax	5	Platí sa pri prevode nehnuteľností z upravených nákladov čistej hodnoty prevodu
Daň z obratu	Turnover Tax	3	Platia malí podnikatelia, ktorých obrat nepresiahol hodnotu 5 mil. KES
Štandardný poplatok	Standard Levy	0,2	Čistý predaj
Pozemková daň	Land rate	0,6	Z hodnoty pozemku
Daň z úrokov	Tax on Interest	15	Príjmy z úrokov
Daň z príjmu fyzických osôb (platná od 25.04.2020)	Personal Income Tax	10 15 20 25	0-24 000 KES (mesačný príjem; 24 000 – 40 667 KES 40 667 – 57 334 KES nad 57 334 KES Progresívnej dani z príjmu podlieha rezident, osoba sídlia v Keni s maximálnou sadzbou 25%. V prípade nerezidentov sa daň platí len z taxatívne uvedených zdrojov príjmu ako je nájom, úroky, dividendy a pod.
Povolenie na podnikanie (výrobca)	Single Business Permit	15000 KES Nairobi	Individuálna sadzba v závislosti od Miesta výkonu podnikania
Preddavok na daň z motorových vozidiel	Advance Motor Vehicle Tax	Vyššia čiastka z 1500 KES/13 € za tonu alebo 2400 KE/20€ ročne	Podľa hmotnosti vozidla
Pozemková daň	Land rate	Rôzna podľa krajov	
Daň na šekové transakcie	Tax on Check Transactions	2 KES/0,02€ za šek	Podľa počtu šekov
Spotrebná daň na palivá	Fuel Tax Excise Duty	15 KES/0,12€ za liter	Podľa spotreby paliva
Odvod do národného stavebného fondu	National housing Development Fund	1,5	Platí ju zamestnanec aj zamestnávateľ vo výške 1,5% z hrubej mesačnej mzdy
Kolkovné	Stamp Duty	80	Podľa druhu kontraktu

Pri prepočte použitý priemerný kurz €/KES za r. 2018=118

Registrácii DPH podliehajú všetky spoločnosti, ktoré predpokladajú ročnú výrobu, dodávky zdaniteľných tovarov a služieb presahujúcich 5 mil. KES (~45 000 €).

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

Podporu zahraničného obchodu realizujú najmä [Ministerstvo priemyslu, obchodu a družstiev](#) v spolupráci s [Ministerstvom zahraničných vecí a medzinárodného obchodu Kene](#). Významnú rolu v oblasti podpory exportu hrá rada na podporu exportu ([Export Promotion Council](#) - EPC), ktorá je združená s partnerskými organizáciami z Burundi, Eritrey,



Malawi, Madagaskaru, Rwandy, Tanzánie, Ugandy a Zambie a spolu sú súčasťou African Trade Insurance Agency (ATI). EPC okrem poisťovania exportných operácií identifikuje nové trhy a exportné možnosti, organizuje exportné misie a pomáha najmä malým a stredným firmám pri prenikaní na zahraničné trhy.

Štát podporuje najmä poľnohospodársku výrobu, určenú na export. V niektorých komoditách pomáha o.i. aj štátnym výkupom za fixné ceny. Záujmové skupiny alebo regióny, kde sa plodiny pestujú, sa snažia presadiť zvýšenie výkupných cien, ktoré nie vždy odráža zvýšenie reálnych nákladov.

c) Verejné obstarávanie

Verejné objednávky sa zadávajú formou tendrov. Mnohé tendre však sú už popred dohodnuté pre konkrétneho dodávateľa a tender sa stáva len formalitou na jej potvrdenie. Všeobecne pri vládnych tendroch panuje vysoká korupcia s neistým výsledkom pre účastníka tendru. Ako prvý krok, predovšetkým v prípade tendrov na stavebné práce alebo konzultačnú činnosť, býva predkvalifikácia záujemcov. Tí, ktorí sú vyhodnotení ako vhodní kandidáti, sú následne oslovovaní už priamo formou zasielania tendrových podmienok. Tendre sú zverejňované v dennej tlači, avšak termíny pre podávanie ponúk bývajú veľmi krátke, takže reálnu nádej na úspech majú väčšinou firmy, ktoré sú v mieste fyzicky prítomné alebo tu majú svoje zastúpenie. V prípade tendrov, ktoré sú financované niektorými bankami alebo agentúrami, v ktorých SR nie je členom (napr. African Development Bank), je nutné, aby slovenský dodávateľ využil pre svoju ponuku firmu sídliacu v krajine, ktorá je členskou krajinou danej banky či agentúry. Kontakty na hlavné inštitúcie, vyhlasujúce a spravujúce výberové konania v Keni:

Názov inštitúcie	Web stránka inštitúcie
Integrovaný informačný systém finančného manažmentu (IFMIS)	IFMIS
Surelynk, Domov príležitostí	Surelynk
Tendre Keňa	Tenders Kenya
Parlament	Parliament
Kenský daňový úrad	Kenya Revenue Authority
Kenský úrad civilného letectva	KCAA
Ministerstvo zahraničných vecí a medzinárodného obchodu	MFA&IT KE
Ministerstvo priemyslu a obchodu družstiev	MIT&C KE
Štátna správa-ministerstvá a štátne...	State House MyGov
Rada guvernérov	Council of Governors

d) Zmluvná základňa

Aktuálne sú vo fáze prípravy štyri zmluvy. **Obnovená Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Kenskej republiky o rozvojovej spolupráci** podpísaná v roku 2018. Krajiny taktiež rokujú o návrhu **dohody o bezvízovom styku pre držiteľov diplomatických pasov**. Rovnako je pripravovaná revízia dohody o vzájomnej spolupráci medzi ministerstvami zahraničných vecí oboch krajín (pochádza z roku 2006).

Podľa vyjadrenia MF SR sa na uzatváranie dohôd o podpore a vzájomnej ochrane investícií medzi členskými štátmi EÚ a tretími štátmi od januára 2013 vzťahuje Nariadenie (EÚ) č. 1219/2012 Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú prechodné opatrenia pre bilaterálne investičné dohody medzi členskými štátmi a tretími krajinami. Na nadobudnutie platnosti bilaterálnej investičnej dohody je potrebná autorizácia Európskou komisiou. Európska komisia však identifikovala v tejto dohode ako problematickú najmä úpravu voľného prevodu investícií a platieb investorov, ktorá podľa jej názoru nespĺňa podmienku súladu s právom EÚ, a preto dohodu neautorizovala.



III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície

a) Priame zahraničné investície:

Štátnou organizáciou, poverenou podporou prílevu zahraničných investícií do Kene je Kenya Investment Authority (Keninvest) - <http://www.investmentkenya.com/>. Portál obsahuje aj informácie potrebné na založenie spoločnosti v Keni. Regionálne zastúpenia Keninvestu by mali vytvárať podmienky na získavanie investícií do regiónov a krajov ako sú Kisumu, Eldoret prístav Mobasa a pod.

Príliv a odliv priamych zahraničných investícií (PZI) do/z Kene

Ekonomický indikátor	2016	2017	2018	2019	2020
Prílev PZI (% HDP)	0,52	0,47	0,56	1,4	---
Prílev PZI (mil. \$)	396	355	456	1,33	---

Zdroj: UNCTAD; väčšina údajov je odhadovaných

Prílev PZI v roku 2020 bol negatívne postihnutý pandémiou COVID-19. V dôsledku represívnej politiky kenskej vlády voči mnohým podnikateľským subjektom dochádza v poslednom období k odlivu PZI najmä do SAE. Pre rok 2020 ešte neboli zverejnené čísla o PZI v krajine no vo všeobecnosti sa očakáva silný prepad ich prílevu.

Asi polovica investorov do priemyselnej výroby je zo zahraničia, z toho asi 50% z Veľkej Británie. Zahraničné firmy prítomné v Keni sú v mnohých prípadoch obchodné spoločnosti, bežné sú aj poľnohospodárske podniky. Tieto využívajú rozmanitosť podnebia od horúceho tropického až po chladnejšie na náhorných plošinách, možnosť načasovania zberu na najvhodnejšie obdobie z hľadiska odbytu a lacnú pracovnú silu.

Firmy, ktoré pripravujú investíciu v KE, môžu zvážiť členstvo v Eastern Africa Association (EAA - <http://www.eaa-lon.co.uk>). Ide o asociáciu, združujúcu zahraničných investorov a dodávateľské firmy, zamerané na trhy Kene, Tanzánie, Ugandy, Rwandy, Burundi, Etiópie, Eritrey, Seychel a Južného Sudánu.

Pre prácu cudzincov je nevyhnutné pracovné povolenie, ktoré sa vydáva na základe podkladov o vzdelaní a praxi. Jeho vydávanie xpatom sa však od roku 2018 pomerne sprísnilo. Kenské zákony síce priamo nezakazujú aktivity cudzincov v niektorých odboroch, spravidla sa však pracovné povolenie vydáva špecialistom (lekárom, vedúcim pracovníkom firiem s väčšinovým zahraničným kapitálom a rôznym expertom). Od roku 2018 dochádza k sprísneniu pravidiel na vydávanie pracovných povolení, osobitne opakovaného predlžovania pracovných povolení pre zahraničných expertov. Podľa skúseností európskych firiem je vhodné pri zakladaní firmy požiadať o pomoc štátnu agentúru **Keninvest**. Agentúra síce veľmi nepomôže pri vybavovaní formalít, ale bez nej je podstatne komplikovanejšie získať pracovné povolenia pre zahraničných zamestnancov. Zástupca Keninvest je totiž členom komisie a firmám, ktoré idú samostatne, má snahu udeľovanie povolení blokovať.

Výhody - K výhodným stránkam podnikania v Keni patria:

- Lacná a dostupná (najmä menej kvalifikovaná) pracovná sila
- Hospodársky rast nad 5-6% ročne
- Relatívne jednoduchý export miestnej produkcie do okolitých krajín



- d) Dostatok miestnych poľnohospodárskych plodín
- e) Znalosť anglického jazyka na všetkých úrovniach spoločnosti
- f) Vhodné klimatické podmienky hlavne na náhorných plošinách
- g) Postupne vznikajúci spoločný trh krajín Východoafrického spoločenstva (EAC) a plánovaná menová únia.

Nevýhody - K nevýhodným stránkam podnikania v Keni patria:

- a) Korupcia: 70 percent firiem hlási žiadosti o úplatky, pri získavaní potrebných dokumentov
- b) Neistota - teroristické skupiny zvýšili riziko pre cestovanie a cestovný ruch, aj keď na druhej strane sa celkový rozsah teroristických rizík znížil
- c) Falšovanie - je zdrojom nekalej hospodárskej súťaže a zmenšuje trh pre originálne výrobky.
- d) Slabo rozvinutá infraštruktúra - zlá cestná infraštruktúra sťažuje prístup na trh a zvyšuje náklady, čo znižuje konkurencieschopnosť. Dopravné zápchy v Nairobi znižujú produktivitu a spôsobujú meškania na stretnutia.
- e) Vysoké náklady na vstupy - vysoké výrobné náklady v dôsledku faktorov, ako je drahá energia, prekračujú obchodu.
- f) Byrokracia - ťažkopádna byrokracia na centrálnej a krajskej úrovni spomaľuje obchodné rozhodnutia.
- g) Nedostatok elektrickej energie v miestach potreby, jej časté výpadky, vysoká cena.
- h) Nejasné licenčné režimy – nedostatočne jasné politiky licenčných konaní spôsobujú, že centrálna ako aj krajské miestne samosprávy vydávajú prekrývajúce sa licencie a povolenia s duplicitnými nákladmi pre podnikateľa.
- i) Prístup k pracovným povoleniam - Prísne imigračné predpisy sťažujú investorom zamestnávať zahraničný technický personál, ktorý nie je k dispozícii v mieste podnikania a tým obmedzuje rast týchto podnikov.
- j) Nízke produkčné kapacity školiacich stredísk – Dopyt po zručných pracovníkoch je oveľa vyšší ako ponuka. Kapacity školiacich stredísk sú nedostatočné, následkom čoho chýba kvalifikovaná pracovná sila.
- k) Vysoká kriminalita niekedy prepojená s terorizmom.

Niektoré odporúčania pri zakladaní spoločnosti v Keni

- a) Exportéri do Kene by si mali založiť afiliáciu priamo v Keni. Na riadiace pozície v spoločnosti odporúčame angažovať občana EÚ. V prípade angažovania miestneho občana je takmer nevyhnutná jeho dôkladná previerka bezúhonnosti. Vzhľadom na zlé skúsenosti s vedúcimi zamestnancami firiem vybraných z miestneho obyvateľstva, neodporúčame angažovať na riadiacich postoch miestne sily. Rady je potrebné získavať od profesionálnych konzultačných a poradenských firiem. Predstaviteľom pracujúcim na „voľnej nohe“ je lepšie sa vyhnúť.
- b) Pri vybavovaní administratívnych záležitostí je výhodné osobne navštevovať krajské a ústredné štátne úrady, aby sa dali vytvoriť osobné kontakty a vzťahy, a aby bolo možné lepšie pochopiť najaktuálnejšie postupy, požiadavky a nariadenia.
- c) Je vhodné byť rozvážny a uistiť sa, že bol dostatok času venovaný na zabezpečenie všetkých potrebných dokumentov, aby sa zabránilo naliehavosti, ktorá môže viesť ku korupcii. Je dobré vyvarovať sa „skratiek“ pri vybavovaní obchodných licencií a povolení.
- d) Pridanie sa k miestnym združeniam súkromného sektora môže byť užitočné, nakoľko môžu poskytnúť rady na rýchle riešenia problémov pri práci a podnikaní.
- e) Obnoviteľná energia je udržateľná a často aj lacnejšia a praktickejšia v odľahlých oblastiach.

Vzhľadom na nie veľmi prehľadné a priaznivé podmienky podnikania nie je Keňa zatiaľ veľmi vyhľadávaná ako cieľ slovenských investícií, aj napriek tomu, že kenská ekonomika je jednou z najrýchlejšie rastúcich v Afrike, má stabilný bankový sektor, Vymožiteľnosť práva je však veľmi nízka. Kenské subjekty nemajú väčšinou dostatok kapitálu na expanziu do geograficky vzdialených teritórií.

Priemyselná výroba je koncentrovaná v najväčších kenských mestách – Nairobi, Mombasa a Kisumu, kde sú aj najväčšie spoločnosti.

Energetická politika krajiny

Keňa sa spolieha na energetiku ako na infraštruktúrny prostriedok transformácie na novo industrializovanú ekonomiku do roku 2030. Drevo a ostatná biomasa, dovážané fosílna palivá, geotermálna a vodná energia sú kenskými hlavnými zdrojmi energie. Keňa je v súčasnosti najväčším výrobcom geotermálnej energie v Afrike. Závislosť krajiny od vodnej elektrickej energie sa postupne znižuje, napriek tomu však stále predstavuje druhý najdôležitejší zdroj elektrickej energie dosahujúci ~ 30% z jej celkovej produkcie. Vzhľadom na miestne špecifiká, presné a spoľahlivé údaje o primárnych nosičoch energie a jej výroby nie sú k dispozícii. Rôzne zdroje a inštitúcie poskytujú rozdielne informácie. Nižšie uvedená analýza je spracovaná najmä na základe oficiálnych údajov Kenského národného štatistického úradu.

Celková inštalovaná kapacita na výrobu elektrickej energie sa v 2019 zvýšila na 3050 MW pričom výroba elektrickej energie dosiahla 15 000 GWh.

Energetický mix výroby elektrickej energie na základe inštalovaného výkonu v %

Rok / Zdroj	Hydro	Tepelný-Nafta	Geotermálny	Veterný	Solárnych	Celkom
2020	30	2	45,0	22	1	100,0

Pôvodný podiel elektrickej energie vyrobenej z vodných elektrární dosahoval ~45% s postupným znižovaním na súčasných ~30%, avšak pri vysokej závislosti na výdatnosti zrážok a dostatku vody. Rok 2019 došlo k oficiálnemu spusteniu veternej farmy Turkana s inštalovaným výkonom 310 MW. Je to najväčší veterný park na africkom kontinente a zároveň najväčšia súkromná zahraničná investícia v histórii Kene. V roku 2019 následkom sucha s významným poklesom hladín vodných priehrad (k termínu spracovania tohto materiálu) bude pre Keňu z tohto pohľadu výzvou. Tiež bola spustená solárna elektrárňa v Garisa o výkone 49 MW. Výpadky nahrádzajú už spomenuté veterné turbíny a tepelné elektrárne spaľujúce naftu s odhadovaným aktuálnym podielom 9% 2019 s možnou eskaláciou až na 24% z celkového podielu vyrobenej elektrickej energie ak nebude dostatok vody.

Energetická bezpečnosť

Energia je kritickou zložkou ekonomiky a národnej bezpečnosti krajiny, čo si vláda uvedomuje a smeruje značné investície do jej ďalšieho rozvoja vrátane možností výstavby jadrových elektrární v budúcnosti.

Neistota dodávok elektrickej energie spôsobuje rastúcu nepohodu spotrebiteľov a stupňuje zraniteľnosť a neistotu budúcich dodávok energie, ako aj kolísanie cien, pričom jej cena



v Keni patrí medzi najvyššie v regióne, čo v kombinácii s pravidelným vypadávaním prúdu predstavuje limitujúci faktor pre podnikanie v Keni. Potenciálnym investorom odporúčame zriadiť si pri svojich prevádzkach svoje vlastné solárne elektrárne, ktoré sú najlacnejším zdrojom elektrickej energie v Keni.

Kenská energetická prenosová sústava je prepojená s Ugandou a s Tanzániou, prostredníctvom ktorých dochádza k dovozom a vývozom elektrickej energie s doteraz najväčšími výmenami s UG, pričom dovoz je v oboch prípadoch väčší ako vývoz.

Z hľadiska ročného priebehu výroby elektriny boli najstabilnejšie geotermálne elektrárne. Vodné elektrárne mali kolísavú výrobu v závislosti od prietoku vody. Tepelné elektrárne kompenzovali výkyvy vodných elektrární.

Produkcia vodných elektrární je v kenských podmienkach málo predvídateľná vzhľadom na kolísavú výdatnosť vodných zdrojov. Vláda vidí perspektívu v **malých vodných elektrárňach**, ktoré by mali obsluhovať najmä miestne komunity a priemysel s dodávkami prebytočnej energie do verejnej siete.



MINISTRY OF FOREIGN
AND EUROPEAN AFFAIRS
OF THE SLOVAK REPUBLIC



MINISTÈRE DES AFFAIRES
ÉTRANGÈRES ET EUROPÉENNES
DE LA RÉPUBLIQUE SLOVAQUE



MINISTERIO DE ASUNTOS
EXTERIORES Y EUROPEOS
DE LA REPÚBLICA SLOVACA



МИНИСТЕРСТВО ИНОСТРАННЫХ
И ЕВРОПЕЙСКИХ ДЕЛ
СЛОВАЦКОЙ РЕСПУБЛИКИ



وزارة الخارجية
والشؤون الأوروبية
لجمهورية سلوفاكيا



斯洛伐克共和国
外交和欧洲
事务部

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Kenská republika má relatívne liberalizované dovozné podmienky. Je to dané do veľkej miery aj tým, že domáca priemyselná výroba je značne limitovaná a poľnohospodárstvo má nízku produktivitu a nízke platy zamestnancov. Keňa je importne orientovaná ekonomika z toho dôvodu nie je žiaduce jeho príliš veľká ochrana pred dovozmi, ktorá je zameraná najmä na ochranu pred dovozom poľnohospodárskych komodít, produkovaných aj v Keni. Colné sadzby sa v zmysle „The Customs and Excise Act“ pohybujú v rozmedzí 0-40% .

Výber cla plní viac fiškálnu funkciu a je významným prínosom do štátnej pokladnice.

Ďalšie znižovanie ciel a ochrany vnútorného trhu netarifnými prekážkami prebieha v súčasnosti v rámci postupného zavádzania colnej únie EAC do praxe. Tento proces prebieha však pomalšie, než sa predpokladalo - v súčasnosti už mali byť odstránené dovozné clá v rámci obchodu vo vnútri EAC pôvodne stanovené na 0-20%. Z pohľadu podnikateľov z krajín EÚ je dôležitý vývoj rokovaní o Dohode o ekonomickom partnerstve (Economic Partnership Agreement-EPA) medzi EAC a EÚ. Dohoda by v prípade jej podpísania všetkými členskými štátmi EAC postupne odstránila clá pri vývoze z EÚ do Kene a tiež veľké množstvo netarifných prekážok. Z posledného vývoja je však zrejmé, že Tanzánia dohodu nepodpíše a ~10 rokov trvajúce rokovania ostanú na bode mrazu v neprospech obidvoch strán.

Tento certifikát má zabrániť dovozu nekvalitných a zdraviu nebezpečných výrobkov do Kene. Dovozné licencie sa zvyčajne nevyžadujú, okrem niektorých položiek týkajúcich sa bezpečnosti, zdravotníctva alebo životného prostredia, ktoré sú uvedené v príslušnom zákone - Import, Export and Essential Supplies Act, na ktoré je potrebné mať licenciu. Na import je vhodné využiť služby registrovaného importéra. Zoznam dokumentov potrebných na dovoz: Nákladný list (Bill of Lading) alebo Airway Bill, Dokument na uvoľnenie karga (Cargo Release Order), Certifikát zhody (Certificate of Conformity), obchodná faktúra (Commercial Invoice), deklarácia colnej hodnoty tovaru (Declaration of Customs Value), dovozná deklarácia (Import Declaration Form), baliaci list (Packing List), podklad preukazujúci zaplatenie cla (Proof of Payments of Customs Duties), potvrdenie o úhrade poplatku za manipulácie v prístavnom termináli (Terminal Handling Receipt).

V Keni platí systém overovania konformity dovozu (Pre-shipment Verification of Conformity – PvoC), ktorý patrí k najväčším netarifným prekážkam obchodnej výmeny. Zmyslom systému je kontrolovať zhodu dovážaného tovaru s kenskými normami, ktoré spravuje Kenya Bureau of Standards (KEBS). Kontrola tovaru je vykonaná v krajine pôvodu prostredníctvom inšpekčných firiem Societé Générale de Surveillance a Intertek Testing. V prípade, že sa tovar dováža do Kene bez certifikátu od niektorej z nich, je možné tovar certifikovať v bezcolnom priestore Kene, avšak s prirážkou 15 % ceny FOB. V prípade nesplnenia kenských noriem nie je tovar vpustený na územie Kene. Systém poskytuje voľbu medzi tromi spôsobmi certifikácie tzv. Route A, B a C, pričom C sa týka jednorazových dovozov od nezavedených firiem a A je najjednoduchšia forma dovoznej procedúry, vyžadujúca ale licenciu s vyššou úrovňou predbežnej kontroly, vhodná pre pravidelných dovozcov veľkých objemov. Výnimka sa vzťahuje len na dovoz surovín, kde postačuje analytický rozbor od výrobcu. Bilaterálne zmluvy sú uvedené v časti „Zmluvná základňa“ a DPH v časti „Dane a odvody.“

V prípade nových obchodných kontraktov sa používa neodvolateľný dokumentárny akreditív otvorený v renomovanej banke. Pri menších objednávkach u nových odberateľov



nie je neobvyklá platba vopred. Na základe skúseností je postupne možné prejsť na platbu proti dokumentom. Pri obchodnom styku s dlhodobými partnermi je bežná úverová platobná podmienka.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

Zahraničný obchod - výmena tovarov v trhových cenách v mld. EUR

Položka/Rok	2016	2017	2018	2019	2020
Export	4,4	5,1	5,2	5,8	6
Import	12,5	14,8	16,4	18	15,4
Bilancia	-8,1	-9,7	-11,2	-12,2	-9,4

Zdroj: KNBS; Kurz: EUR/KES/2014 až 2016= 114,2 ; 2019 = 111

Podrobné členenie zahraničného obchodu za rok 2019 ešte neboli zverejnené, avšak agregátne čísla naznačujú pokračovanie nežiaduceho trendu prehlbovania deficitu zahraničného obchodu. Keňa je dlhodobo čistým importérom s výraznou prevahou dovozu nad vývozom, čo poskytuje aj príležitosti pre slovenských exportérov. Pri dovoze do krajiny dlhodobo dominujú výrobky z ropy, priemyselné stroje a zariadenia nasledované elektronikou a motorovými vozidlami.

Č	Import podľa komodít (v mil. EUR)	2017	2018	2019	2020
1	Priemyselné stroje	2 220	2 040	1660	1430
2	Výrobky z ropy	1 610	2 011	3390	2218
3	Cestné motorové vozidlá	752	729	1225	1110
4	Železo a oceľ	660	715	860	932
5	Lieky a farmaceutické výrobky	529	476	558	690
6	Plasty v primárnych a ne-primárnych formách	519	524	743	727
7	Živočíšne a rastlinné tuky a oleje	467	587	568	568
8	Pšenica, nemletá	253	363	843	864
9	Elektronika a Telekomunikačné zariadenia a ich časti n.e.s.	251	274	1056	1109
10	Papier a výrobky z papiera	-	-	423	394
	Prvých 10 komodít	7 329	7 816	11 326	10 042
	Ostatné komodity	5 210	6 958	5 100	5 363
	Celkom	12 539	14 774	16 426	15 405

Zdroj: KNBS; Kurz: EUR/KES/ 2020 = 126

Z hľadiska najvýznamnejších importérov do Kene sa poradie na prvých miestach nezmenilo Čína, EU a India. V ďalšom slede sú SAE, Saudská Arábia, Japonsko, Južná Afrika, USA, Uganda a Indonézia s viac ako 3% podielom na celkovom importe.



Č	Import (v mil. EUR)	2017	2018	2019	2020
1	Čína	2 954	3 344	3661	3391
2	EU	1 861	1 768	1660	1850
3	India	1 799	1459	1829	1770
4	SEA	801	1185	1455	866
5	Japonsko	722	699	985	822
6	S. Arábia	606	981	1705	648
7	Južná Afrika	437	530	639	639
8	USA	419	491	528	532
9	Južná Afrika	---	---	---	523
10	Indonézia	---	---	---	548
	Celkom svet	12 539	14 774	16 416	15 405

Zdroj: KNBS; Podiel – krajín a EÚ na celkovom dovoze 2017 až 2020; Kurz: EUR/KES2020=126

Č	Vývoz podľa komodít (v mil. EUR)	2017	2018	2019	2020
1	Čaj	1 090	1 260	1660	1220
2	Záhradnícke produkty a kvety	966	970	711	574
3	Minerálne olej a mazivá	269	278	386	402
4	Káva	187	201	210	215
5	Titánová ruda a koncentráty	116	118	212	156
	Prvých 5 komodít	2 628	2 827	3 136	2 516
	Ostatné komodity	3 119	3 223	2 700	3 507
	Celkom	5 747	6 050	5 836	6 023

Zdroj: KNBS; Kurz: EUR/KES/; 2020=126

Pri exporte kenských tovarov do EU sa na prvých miestach s výraznou prevahou umiestnili Holandsko (kvety), so značným odstupom nasleduje Nemecko.

Celkovo najdôležitejším trhom pre kenského tovary vo svete zostáva susedná Uganda, nasledovaná Holandskom (kvety), USA (textil a odevy) a Spojeným kráľovstvom (kvety, čaj). Významnými exportnými teritóriami sú taktiež Pakistan (čaj), Tanzánia a Spojené arabské emiráty.

Obchodno – ekonomická spolupráca medzi SR a KR:

Obchodná výmena medzi SR a Keňou v tis. EUR

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Vývoz	1 724	3 844	5 089	4 430	4 703	9 994
Dovoz	486	329	403	637	1 505	973
Saldo	+1 238	+3 515	+4 686	+3 793	+3 198	+9 021

Zdroj: Štatistický úrad SR

Najvýznamnejšími exportnými komoditami zo SR do Kene v r. 2020 boli elektrické transformátory, stroje a zariadenia; automobily, prístroje na záznam zvuku. Najvýznamnejšími importnými komoditami z Kene do SR v r. 2020 boli živé a rezané kvety a rastliny, cibulky, korenia, ovocie a orechy. Saldo obchodnej bilancie z pohľadu SR zostáva dlhodobo výrazne aktívne.



V. MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE SO SR

a) Vyhodnotenie možností spolupráce so SR

- potenciál a rozhodujúce sektory/odvetvia spolupráce SR s Keňou, definícia širších oblastí spolupráce, ako sú vzdelávanie, inovačná politika, rozvojová spolupráca, vedecko-výskumná spolupráca, turistická destinácia, vývoz slovenského kapitálu, prílev priamych zahraničných investícií

Keňa, najväčšia ekonomika východnej disponuje potenciálom spolupráce so SR najmä v nasledovných oblastiach:

a) **Rozvoj infraštruktúry**, ktorá je výrazne poddimenzovaná vo vzťahu k dynamike ekonomického rastu – (Vláda považuje investície do infraštruktúry za zásadné, podľa Strednodobého plánu by boli potrebné investície do výstavby cestnej siete, železničnej siete, letísk a prístavov vyčíslené na USD 4 mld. ročne; projekty budú čiastočne financované aj z odsúhlasenej pôžičky Svetovej banky v ročnej výške 600 - 800 mil. USD.)

- **Dodávka lietadiel a letiskového vybavenia**, ľahkých železníc a iných infraštruktúrnych projektov v súlade s vládnyimi programami rozvoja infraštruktúry na národnej ako aj na krajskej samosprávnej úrovni.
- **Dodávka solárnych panelov a solárnych systémov** - ZÚ je v rokovaní o dodávkach solárnych panelov od spoločnosti Thermosolar Žiar nad Hronom.
- **Dodávka poľnohospodárskej techniky** s výhľadom na postupnú mechanizáciu výroby v poľnohospodárstve. Najperspektívnejšie sú malá poľnohospodárska technika ako malotraktory a pod.

b) Poľnohospodársky a potravinársky priemysel

- Poľnohospodárske stroje a zariadenia s akcentom na malú poľnohospodársku techniku
- Umelé hnojivá a prípravky na ošetrovanie plodín a boj proti škodcom
- Možnosti uplatnenia unikátnej slovenskej technológie na výrobu organominerálnych hnojív na báze tekutého a miešaného koloidného keratínu, ktorý by mohol mať na miestnom trhu veľký potenciál.
- Diverzifikácia čierneho čaju do špeciálnych čajov pre rôzne malé špecifické trhy (niche markerts), zeleného čaju, ortodoxných čajov, čajových nápojov (na priamu spotrebu) a organického čaju. V súčasnosti sa ~98% čierneho čaju predáva bez špeciálnych úprav.
- Spracovávanie mlieka na práškové mlieko, syry, maslo, jogurty, zmrzlinu a ochutené kondenzované mlieko
- Produkcia, mletie, balenie a marketing pšenice a pšeničnej múky v hlavných pestovateľských oblastiach ako Uasin Gishu, Narok, Marakwet, Elgeyo, Molo, Londiani, Nakuru, a Timau
- Spracovanie orechov (podzemnice olejne, kešu, makadam)
- Výstavba bitúnkov a chladiarenských komplexov, spracovávanie koží a poskytovanie finančných služieb vrátane pôžičiek a bankovníctva v oblastiach s množstvom dobytku.
- Spracovávanie organického medu, výroba zariadení a príslušenstva pre včelárstvo a podpora odbytu včelárskych výrobkov na trhoch s vysokým dopytom rozvinutých krajín.
- **Závlahové hospodárstvo a investičné celky pre zavlažovanie**
- **SR môže rovnako ponúknuť kvalitné expertné zázemie a bohaté skúsenosti aj v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve.**



c) **Priemyselná výroba**

- Výroba priemyselných hnojív
- Poľnohospodársky spracovateľský priemysel
- Potravinársky priemysel
- Obrábacie stroje a nástroje
- Spotrebný tovar
- Textilné a odevné výrobky
- Montáž automobilov
- Plasty (napr. recyklácia odpadu spojená s výrobou konečných produktov ako napr. stoličiek na staniciach, zvodidiel na diaľnici, stĺpov...podľa špeciálnej slovenskej technológie)
- Papier, kartón a lepenka
- Rôzne strojárske výrobky

d) **Energetika**

- Prieskum nálezísk uhľovodíkov a ropy
- Bio palivá
- Výroba veternej, solárnej, geotermálnej a vodnej elektrickej energie
- Inovácie v oblasti obnoviteľných zdrojov energie
- Výroba transformátorov

e) **ICT**

- Počítačové hry, filmové animácie a výroba
- Zaškoľovanie a technická pomoc
- Služby s pridanou hodnotou a aplikácie pre mobilné telefóny
- Kybernetická bezpečnosť a efektívne systémy na boj proti podvodom a kybernetickým útokom, vírusom, na(napr. ESET)
- Mobilné, webové a obrázkové spracovávanie procesov pre medzinárodné podnikateľské transakcie
- Navrhovanie, prispôsobovanie a distribúcia elektronického vzdelávania (e-learning)
- Mobilné a webové aplikácie podľa požiadaviek odberateľov
- Dodávky softwaru (Príklad: účasť slovenskej spoločnosti v tendri na dodávku systému „Search & Rescue“ pre kenské letisko v Nairobi...)

f) **Chemický, farmaceutický, drevársky a papierenský priemysel**, geologický prieskum, ťažba nerastných surovín a sklársky priemysel vrátane dodávok príslušných technológií patria tiež medzi perspektívne odvetvia spolupráce s Keňou so zohľadnením dynamiky a potrieb jej rozvoja.

g) **Obranný priemysel** - Potenciál pre dodávky obranného priemyslu podčiarkujú aj~12% výdavky štátneho rozpočtu na bezpečnosť (najvyššia rozpočtová položka) s výhľadom ich pokračovania aj za horizont 2020. Jeho aktualita vyplýva tiež z pretrvávajúcej dlhodobej hrozby teroristických útokov zo strany somálskych teroristov Al Shabaab.

h) **Služby**

➤ **Školstvo – vzdelávanie**

- a. Výstavba vzdelávacej infraštruktúry vrátane vybavenia
- b. Technické zaškoľovania naprieč celým spektrom kenského vzdelávacieho systému
- c. Podpora rozvoja filmového priemyslu



- **Environmentálne technológie** - V súvislosti s rozvojom ekonomiky krajiny možno očakávať záujem o uplatnenie environmentálnych technológií. Popri tom je Nairobi sídlom Programu OSN pre životné prostredie (UNEP), čo tento rozmer podnikateľských príležitostí ešte viac umocňuje.
- **Finančné služby**
 - a. Inovácie v oblasti aplikácií mobilného bankovníctva
- **Cestovný ruch**
 - a. Výstavba nových turistických stredísk
 - b. Budovanie nových prémiových turistických parkov

Rozvojová spolupráca - Snahou ZÚ Nairobi je využiť aj slovenskú rozvojovú pomoc na podporu nášho exportu či už paralelnými rokovaniami v procese prípravy nových rozvojových projektov alebo využívaním kontaktov na vysokej úrovni na propagáciu slovenských exportných možností. **Keňa je jednou z troch programových krajín SR.** Oficiálne je prijímateľom slovenskej rozvojovej pomoci 13 rokov, ale slovenské MVRO sú v krajine aktívne už 22 rokov. V súčasnosti je v Keni aktívnych viac ako 30 rozvojových projektov. Prítomnosť slovenských rozvojových pracovníkov v mnohých kenských regiónoch dáva predpoklady na podporu ekonomickej spolupráce.

V nadväznosti na zmenu postoja Európskej komisie k rozvojovej pomoci s indikáciou možnosti jej kombinovania s obchodnými a investičnými prvkami ZÚ iniciatívne navrhlo a presadilo schválenie prvého slovenského rozvojového projektu financovaného z Európskeho zvereňovacieho fondu pod hlavičkou V4 v kombinovanom formáte s rozvojovou pomocou zameranou na zamestnávanie malých poľnohospodárov prostredníctvom bio a „Fair Trade“ výroby s pestovaním makadamových a kešu orieškov (so sprievodným cieľom znižovania migrácie) a ich komerčným spracovaním, so separátnym financovaním z IFC.

Pri realizácii slovenských akvizičných a realizačných aktivít je potrebné počítať so silnou konkurenciou veľkých krajín – USA, bývalej koloniálnej mocnosti v tomto regióne, Veľkej Británie, iných veľkých európskych krajín, Indie s početnou komunitou naturalizovaných etnických Indov v podnikaní a v obchode a najmä Číny, ktorá získava v Afrike čoraz významnejšie postavenie.

Ekonomická informácia Tanzánska zjednotená republika

Ekonomický rast Tanzanie dosahoval v posledných rokoch stabilné a vysoké prírastky HDP (priemerne 6% ročne). V roku 2020 sa však v dôsledku pandémie COVID-19 očakáva prepád ekonomického rastu k 2%, čo je v porovnaní s okolitými štátmi veľmi dobrý výsledok. Negatívne bol zasiahnutý najmä sektor cestovného ruchu, ktorý tvorí až 17% HDP krajiny a bol dlhodobo hlavným zdrojom devízových príjmov. Katastrofálnu sezónu zachraňoval najmä prelom rokov 2020/21, kedy sa množstvo zahraničných turistov, najmä z Európy, rozhodlo stráviť vianočné a novoročné sviatky práve v letoviskách v Tanzánii. Počas tohto obdobia prímorské rezorty na ostrove Zanzibar doslova praskali vo švíkoch. Avšak ani táto koncoročná vzpruha nedokázala zvrátiť negatívnu turistickú sezónu 2020.

Výpadok príjmov z cestovného ruchu bol čiastočne kompenzovaný produkciou a exportom zlata a drahých kameňov, ktorých svetové ceny dosahovali v priebehu roka 2020 rekordné úrovne. V dôsledku prepádu príjmov z CR a rekordným cenám zlata vo svete sa po



prvý krát v histórii TZ stalo, že devízové príjmy z exportu zlata a drahých kameňov prevýšili príjmy z cestovného ruchu a stali sa tak hlavným zdrojom devíz v krajine.

Banská činnosť a ťažba nerastov predstavuje ďalší dynamický pilier TZ ekonomiky, ktorý každoročne zaznamenáva cca 10% prírastky. Z nerastného bohatstva Tanzánie disponuje najmä významnými ložiskami zemného plynu v pobrežných vodách Indického oceánu. I keď prvé náleziská boli objavené ešte v 70-tych a 80-tych rokoch minulého storočia, s komerčnou ťažbou sa začalo až v rokoch 2004-2006. Celkové overené zásoby zemného plynu v krajine dnes dosahujú až 1600 mld. m³.

Okrem plynu sa tu nachádzajú aj ložiská iných významných nerastov. Sektor ťažby nerastov patrí medzi dynamicky rastúce odvetvia národného hospodárstva. Podľa plánov vlády by malo baníctvo do roku 2025 dosiahnuť 10%-ný podiel na celkovom HDP. Tanzánie je štvrtým najväčším producentom zlata v Afrike. Každoročne vyťaží viac ako 11,5 mil. trojských uncí zlata. Najväčšími investormi v sektore baníctva je Veľká Británie, nasledovaná Indiou a Čínou. Čínske spoločnosti tiež prejavili záujem o investície do ťažby čierneho uhlia a železnej rudy na juhu krajiny, a austrálska spoločnosť objavila rezervy 290-tisíc ton niklu. Tanzánie má aj zásoby iných nerastných surovín (urán, chróm, cín, platina, drahokamy – tanzanit, diamanty).

Vláda si stále udržiava významný podiel v telekomunikáciách, bankovníctve, energii a ťažbe nerastných surovín. Zahraničné banky vlastnia takmer polovicu všetkých aktív bankového sektora v krajine. Veľkým problémom pri rozvoji podnikateľského sektoru v krajine naďalej zostáva korupcia.

Napriek rozvoju cestovného ruchu či ťažobného priemyslu, zostáva Tanzánie naďalej agrárnou krajinou. V poľnohospodárstve zostáva zamestnaných až 60% disponibilných pracovných síl. Toto odvetvie produkuje 25% HDP a cca 80% vývozu. Všetka pôda v krajine je v štátnom vlastníctve a záujemcovia si ju môžu prenajať až na 99 rokov. Poľnohospodárstvo bolo v roku 2020 aj vďaka svojmu charakteru činnosti relatívne ochránené pred negatívnymi dopadmi pandémie. Negatívne dopady bolo cítiť len u plodín produkovaných na export, kde v dôsledku prepadu zahraničného obchodu klesli aj nákupné ceny týchto komodít.

Tanzánie sa dlhodobo snaží prilákať do krajiny zahraničných investorov, pre ktorých buduje špeciálne priemyselné zóny. Vytvára pre nich legislatívu a strategickým investorom ponúka aj daňové prázdny. Vláda má záujem najmä o rozvoj priemyselnej výroby a automobilového priemyslu. Zaujímavou oblasťou pre zahraničných investorov môže byť aj sektor cestovného ruchu (výstavba hotelov na Zanzibare a v oblastiach národných parkov), závody na spracovanie poľnohospodárskej prvovýroby (ovocie, orechy, bitúnky a pod.). V energetickom priemysle má vláda záujem o investície na ťažbu zemného plynu a výrobu elektrickej energie zo zemného plynu.

Hlavné makroekonomické ukazovatele	2016	2017	2018	2019	odhad 2020
Rast reálneho HDP (%)	7	7,8	6,3	6,2	1,8%
HDP v mld. \$	47,4	52,3	55,6	63,1	59,6
HDP na obyvateľa (\$)	867	894	1 034	1 122	1 039
Inflácia spotrebných cien (%) koniec roka	5,2	5,4	3,5	3,3	3,4
Export tovarov v mld. USD	4,7	4,9	4,8	5,6	6,2
Import tovarov v mld. USD	7,8	7,5	7,5	8,9	9,2
Celkový verejný dlh v % HDP	39	39,3	36,2	37,2	39,8

*Relevantné ekonomické ukazovatele pre rok 2020 stále nie sú k dispozícii.

Pozícia TZ k Dohode o ekonomickom partnerstve (Economic Partnership Agreement - EPA), ktorá mala zabezpečiť zintenzívnenie zahraničnej obchodnej výmeny tovarov medzi EU a štátmi EAC, ostáva naďalej negatívna. K rokovaniu z africkej strany najaktívnejšie pristupovali Keňa a Rwanda, ktoré dohodu podpísali 1. septembra 2016. Kénska republika ako jediná z krajín EAC už dohodu ratifikovala 20. septembra 2016. Keďže v roku 2020 došlo k preradeniu Tanzánie z nízkopríjmovej krajiny do kategórie nižšej stredne príjmovej. *Pozn. s touto zmenou sa počítalo až v nasledujúcich 5 rokoch*), očakávala sa zmena pozície TZ k otázkam dohody EPA. Bohužiaľ ani táto skutočnosť zatiaľ nezmenila postoj TZ vlády k ratifikácii Dohody EPA.

Ekonomická spolupráca

V obchodno-ekonomickej oblasti dosahuje SR dlhodobu kladnú saldo obchodnej výmeny. Import z Tanzánie na Slovensko dosahuje veľmi nízke hodnoty. Za rok 2020 to bolo len 75 tisíc EUR. Naproti tomu export SR do Tanzánie v roku 2020 dosiahol rekordnú hodnotu 3 525 tisíc EUR, čo je trojnásobok hodnoty exportu z roku 2019. Avšak skutočný potenciál pre export SK produktov do tejto krajiny je niekoľko násobne vyšší. Najžiadanejším vývozným artiklom sú transformátory, tlakové nádoby na plyn a pod. Pre podnikateľské subjekty zo SR sa najväčší potenciál na spoluprácu ponúka v nasledovných oblastiach: IT zariadenia vrátane softwaru, špeciálna technika, energetika (solárna, geotermálna, biomasa), výstavba infraštruktúry (cesty, siete) a vodné hospodárstvo.

Tisíc €	2016	2017	2018	2019	2020
Export	440	2 698	2 060	1 023	3 525
Import	79	94	74	178	75
Bilancia	361	2 604	1 986	845	3 450

Ekonomická informácia Ugandská republika

Rok 2020 bol poznačený pandémiou COVID-19. Aj keď Uganda v celosvetovom meradle patrí medzi krajiny, ktoré COVID-19 postihol najmenej (celkový počet nakazených dosiahol 39 500 osôb a len 324 obetí), jej negatívny dopad na ekonomiku krajiny je



porovnateľný ako inde vo svete. Ugandské hospodárstvo sa nevyhlo prudkému prepadu hospodárstva, ktoré bolo sprevádzané rastom chudoby obyvateľstva.

S cieľom ochrániť krajinu pred šíriacou sa pandémiou COVID-19, sa ugandská vláda rozhodla uzatvoriť na dlhé mesiace svoje jediné medzinárodné letisko v Entebe pre medzinárodnú leteckú prepravu. V rámci prevencie pred ochorením COVID-19, boli prijaté aj mnohé ďalšie opatrenia, ktoré sa tvrdo premietli do fungovania ekonomiky.

Vzhľadom na obmedzenú činnosť štátnej správy v dôsledku pandémie COVID-19, ako aj nedávnych prezidentských volieb, nie sú kľúčové ekonomické ukazovatele krajiny za rok 2020 ešte k dispozícii. Očakávame, že ekonomické ukazovatele Ugandy za rok 2020 budú k dispozícii v Ekonomickej informácii o teritóriu, koncom júna 2021.

Hlavné makroekonomické ukazovatele	2017	2018	2019	odhad 2020
HDP v mld. \$ (nominal)	26,9	33,2	34,3	33,7
Rast reálneho HDP (%)	4,5	5,6	6	0,7
HDP na obyvateľa (\$)	670	699	710	691
Inflácia spotrebných cien (%)	4,8	5,8	3,5	3,8
Export tovarov v mld. USD	2,90	3,08	3,55	4,15
Import tovarov v mld. USD	5,59	6,73	7,45	8,25

Zdroj: CIA, Trade Economics a odhady IMF,

Obchodno-ekonomická spolupráca SR s UG

Bilaterálna obchodná výmena je dlhodobo aktívna v prospech SR. I napriek nepriaznivej ekonomickej situácii došlo v roku 2020 k miernemu nárastu slovenského exportu do Ugandy. Vzhľadom na 40-miliónovú populáciu krajiny, je vzájomný obchod objemovo na nízkej úrovni. V slovenskom vývoze v roku 2020 naďalej prevládali transformátory a meniče, za ktorými nasledovali osobné automobily a príslušenstvo k nim. V dovoze dominovali potravinárske produkty a výrobky z dreva.

Tisíc €	2017	2018	2019	2020
Export	1 696	810	1 282	2 210
Import	238	133	162	112
Bilancia	1 458	677	1 120	2 098

V obchodno-ekonomickej oblasti je najväčší potenciál na spoluprácu v týchto oblastiach:

špeciálna technika, poľnohospodársky a potravinársky priemysel, poľnohospodárske stroje a zariadenia s dôrazom na malú poľnohospodársku techniku, dodávky hnojív a prípravkov na ošetrovanie plodín a boj proti škodcom, energetika a energetické prístroje.

Hlavné odvetvia hospodárstva

Poľnohospodárska výroba: káva, čaj, bavlna, tabak, maniok (maniok, tapioka), zemiaky, kukurica, proso, strukoviny, rezané kvety; hovädzie mäso, kozie mäso, mlieko, hydina a ryby

Priemyselná výroba: ťažba ropy, potravinársky priemysel (cukrovary, pivovarníctvo, tabak) bavnené textilie, cement, výroba ocele.



Zamestnanosť: 40% v poľnohospodárstve, 10% priemysel a 50% služby.

Hlavné krajiny dovozu: Čína, India, Spojené arabské emiráty, Keňa

Dovoz: investičné stroje a zariadenia, vozidlá, ropné produkty, stavebné mechanizmy a zdravotnícky materiál;

Hlavné krajiny vývozu: Keňa, SAE, Južný Sudán, Rwanda,

Vývoz: Káva, čaj, koreniny, obilniny, ryby

Ekonomická informácia Rwandská republika

Stručný prehľad ekonomického vývoja

V r. 2020 došlo v dôsledku pandémie COVID-19 k zastaveniu solídneho hospodárskeho rastu. Reálny rast HDP za celý rok 2019 presiahol 6% avšak v roku 2020 sa v dôsledku pandémie COVID19 očakáva spomalenie rastu iba na 2%. V roku 2020 boli naďalej hlavnými ekonomickými motormi investície do infraštruktúry, priemyselná výroba. Sektor služieb v dôsledku prepadu turizmu a rušenia medzinárodných kongresov po svete mal negatívny dopad na HDP krajiny. Hlavné mesto Kigali je ekonomickým centrom krajiny a postupne sa stáva aj IT hubom pre subsaharskú Afriku s rastom počtu IT Startupov. Krajina sa vďaka jasnej ekonomickej stratégii, flexibilnej a funkčnej štátnej správe a nízkej korupcii stáva magnetom pre mnohé medzinárodné korporácie, ktoré plánujú vstup na africký trh. Očakáva sa silný dopyt po kapitáli, medziproduktoch a pohonných hmotách súmerne k verejnému investičnému programu. Celková zadlženosť krajiny v roku 2020 výrazne acelerovala a presiahla 60% hodnoty HDP. Základné ekonomické parametre sú uvedené v nasledovnej tabuľke:

Hlavné makroekonomické ukazovatele	2017	2018	2019	2020
Rast reálneho HDP (%)	6,7	7,8	6,6	2
HDP nom. v mld. \$	9,14	9,7	10,4	10,6
HDP na obyvateľa nom. (\$)	765	772	802	823
Inflácia spotrebných cien (%) koniec roka	7,1	-1,8	3,3	8,0
Celkový verejný dlh v % HDP	40,2	45,0	51,1	60,9

Zdroj: IMF a Údaje poskytnuté domácimi úradmi; E - odhad, F- prognóza; nezamestnanosť nehodnotená.

Podnikateľské prostredie v Rwande je dlhodobo hodnotené ako jedno z najlepších na Africkom kontinente. Vďaka veľmi priaznivému podnikateľskému a prostrediu daňovej legislatívy Rwanda obsadila v rankingu Doingbusiness Svetovej banky pre rok 2020 38. miesto, o 8 miest pred SR). Je tu dobre vybudovaná cestná infraštruktúra a to aj mimo hlavného mesta Kigali. Negatívom v rozvoji obchodu a investícií však zostáva chýbajúce železničné spojenie s prístavmi na východe kontinentu. Vo výstavbe je aktuálne železničný koridor z prístavu Tanga v TZ, ktorý má ťahať cez Kigali až do Ugandy. Termín jej dokončenia však ešte nie je jasný. Vďaka dobre vybudovanej infraštruktúre a priaznivým daňovým podmienkam sa Rwanda stáva výrobnou základňou pre zahraničných investorov, ktorí plánujú produkciu z RW umiestniť na trhoch Východoafrického spoločenstva. Mnohé zahraničné spoločnosti odkiaľ riadia aj svoje obchodné aktivity v regióne východnej Afriky.. Záujem o Rwandu už prejavujú aj slovenské spoločnosti. Aktuálne prebiehajú rokovania o investičnom zámere spoločnosti Rokosan (výstavba výrobného závodu na hnojivá). V roku 2022 pripravuje Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu prvú obchodnú misiu



slovenských podnikateľov, ktorí by chceli nadviazať obchodnú spoluprácu s partnermi z krajín Východoafrického spoločenstva.

Ekonomická politika – Stratégiou rwandskej vlády je obnova a modernizácia hospodárskeho prostredia prostredníctvom liberalizácie obchodu a podpory súkromného sektora (s dôrazom na moderné technológie a exportné odvetvia). K splneniu tohto cieľa prijala vláda legislatívne a politické opatrenia a buduje infraštruktúru. Stratégia je čiastočne financovaná donormi. Hospodárske aktivity sú liberalizované a otvorené zahraničným investorom. V RW neexistujú obmedzenia na možnosť 100% repatriácie kapitálu a na prevod dividend. RW ako jedna z dvoch krajín Východoafrického spoločenstva podpísala 1. 9. 2016 dohodu EPA (Economic Partnership Agreement) s EÚ. RW má veľký záujem zapojiť sa do výstavby regionálnej infraštruktúry (Keňa-Uganda-Rwanda-Burundi-KDR), ktorá by mala priniesť množstvo investícií a zlepšenie prepravy tovarov s výraznejším zvýšením zahraničného obchodu. Ďalšou prioritou je energetika, u ktorej sa počíta s výstavbou elektrických sietí a alternatívnych zdrojov energie. Veľký potenciál pre spoluprácu je v poľnohospodárskej oblasti, v ktorej má SR skúsenosti aj pre podmienky Afriky.

Vláda mala ambiciózne investičné plány, ako napríklad vybudovanie Kigali Innovation city, Hub for Innovation Education, či výstavba nového letiska v hlavnom meste, ktoré sa však v dôsledku pandémie nepodarilo do konca roka 2020 zrealizovať.

Hlavné odvetvia hospodárstva

Pol'nohospodárska výroba: káva, čaj, pyretrum (insekticíd z chryzantémy), banány, fazuľa, cirok, zemiaky; hospodárske zvieratá.

Priemyselná výroba: cement, spracovávanie poľnohospodárskych výrobkov, výroba nápojov, mydla, nábytku, obuvi, ťažba cínovej rudy, plastových produktov, textilu a cigariet.

Služby: IT sektor, obchod a finančné služby, cestovný ruch

Zamestnanosť: 90% v poľnohospodárstve, 10% priemysel a služby.

Hlavnými dovoznými partnermi Rwandy sú: Keňa, Čína, Belgicko, USA a Japonsko.

Dovoz: priemyselné výrobky a dopravné prostriedky.

Primárnymi príjemcami rwandského vývozu sú: Keňa, KDR, Uganda, Čína, Nemecko.

Vývoz: káva, čaj, surové kože a cínová ruda.

Ekonomická spolupráca

V obchodno-ekonomickej oblasti dosiahlo SR vysoké kladné saldo obchodnej výmeny. Import z Rwandy na Slovensko v roku 2020 zostalo na minimálnych hodnotách. Export slovenských výrobkov v roku 2020 mierne prepadol avšak presiahol hodnotu 3 mil. EUR. Pre podnikateľské subjekty zo SR sa najväčší potenciál na spoluprácu ponúka v nasledovných oblastiach: potravinárska výroba a dodávky strojov na spracovanie potravín, IT zariadenia vrátane softwaru, špeciálna technika, energetika (solárna, geotermálna, biomasa), výstavba infraštruktúry (cesty, siete) a vodné hospodárstvo.

Tisíc €	2017	2018	2019	2020
Export	186	337	3 417	3 077



Import	78	58	2	8
Bilancia	108	279	3 415	3 069

Dominantnou komoditou vývozu zo SR je špeciálna technika, elektrické transformátory a meniče, s 99% podielom na slovenskom exporte. V budúcnosti očakávame nárast exportu investičných zariadení pre spracovanie odpadu a potravín.

Ekonomická informácia Konžská demokratická republika

Demokratická republika Kongo, rozlohou najväčšia krajina subsaharskej Afriky, oplýva veľkým prírodným aj nerastným bohatstvom. Hospodársky potenciál, ktorým disponuje je však dlhodobo eliminovaný vnútro-politickou nestabilitou, žalostným stavom infraštruktúry, všadeprítomnou korupciou a vojenskými konfliktmi. Prepojenosť jednotlivých regiónov v krajine je veľmi slabá. Ťažba nerastných surovín, predstavuje jeden z kľúčových sektorov národného hospodárstva. Krajina potrebuje bezpodmienečne implementovať rozsiahle reformy, aby dokázala prilákať do krajiny zahraničné investície a tým podporiť hospodársky rast v krajine. Uvedomujúc si zlú situáciu, predstavil prezident Tshisekedi ambiciózny plán obnovy ekonomiky, založený na veľkých investičných projektoch v oblasti školstva, dopravnej infraštruktúry a energetiky. Tento plán vytvára príležitosť aj slovenským podnikateľským subjektom, participovať na obnove hospodárstva KDR a to formou dodávok stavebných strojov, energetických zariadení a pod. Veľký potenciál sa ponúka aj v dodávkach zariadení na ťažbu a spracovanie nerastných surovín, najmä kovov. V KDR sa ťaží najmä medená, zinková a cínová ruda, ktoré sa však tu nespracovávajú, ale sa ako suroviny alebo polotovary exportujú do sveta, najmä do Číny. KDR je zároveň aj najväčším producentom hospodársky veľmi dôležitého kobaltu na svete, ktorý je jedným z kľúčových komponentov pri výrobe mobilov a lítiových batérií. V KDR sa každoročne legálne aj ilegálne vyťaží viac ako 100 tisíc ton tohto vzácneho kovu. Najdôležitejším nerastným zdrojom ťaženým v KDR však naďalej zostáva meď, ktorej sa v baniach na juhovýchode krajiny vyťaží ročne okolo 1300 tisíc ton. Tento objem produkcie stavia KDR na 5. priečku najväčšieho producenta medi na svete. S medenou rudou sa zároveň v oblasti ťažia aj zinková a cínová ruda. Z nerastných surovín, ktorými krajina disponuje pri pobrežných vodách sú významné najmä zásoby ropy vo forme ropných pieskov. Tie sa však pre nízke svetové ceny ropy a teda nerentabilitu ťažby dodnes neťažia. Ďalším významným prírodným zdrojom v krajine sú zásoby dreva, ktoré sú častokrát ilegálne ťažené a ilegálne exportované cez okolité krajiny, ďalej do celého sveta.

Hospodársky rast v roku 2020 bol obdobne ako inde vo svete negatívne ovplyvnený pandémiou COVID. Ekonomika bola počas minulého roka častokrát paralyzovaná opakovaným zavádzaním lockdownu, a to najmä v hlavnom meste Kinshasa. Hospodárske výsledky, ako ani ostatné kľúčové ekonomické indikátory KDR neboli zatiaľ zverejnené. Očakáva sa však slabý ekonomický pokles národného hospodárstva pre rok 2020. Obnovenie svetovej ekonomiky



a naštartovania investícií vo svete povedie k očakávanému rastu svetových cien kovov a iných priemyselných surovín a tým prispeje k rýchlejšej obnove hospodárskeho rastu aj v KDR.

KDR disponuje potenciálom spolupráce so SR najmä v nasledovných kľúčových sektoroch ekonomických aktivít:

- Ťažobný priemysel** – v sektore prírodných zdrojov najmä meď, zinok a cín (KDR sa v r. 2018 si udržal pozíciu 5. najväčšieho producenta medi na svete 1,3 mil. ton), potenciál je v možných dodávkach banských zariadení
- Energetika** – výroba elektrickej energie a výstavba elektrických rozvodných sietí, elektrifikácia odľahlých oblastí, dodávky strojov pre výstavbu vodných elektrární, energocentrály
- Výstavba základnej infraštruktúry** s rozvodmi sieťových odvetví,
- Industrializácia** – prakticky vo všetkých oblastiach,
- Sektor služieb** – doprava, zdravotníctvo, ICT-telekomunikácie a digitalizácia, vzdelávanie, obchod a komercializácia.

Export KDR je zameraný prevažne na diamanty, meď, kobalt, výrobky z dreva, ropa a káva. Hlavnými partnermi zostávajú Čína, Zambia, Južná Kórea, Belgicko.

Vzájomná obchodná výmena medzi SR a KDR (v tis. EUR)

v tisíc €	2017	2018	2019	2020
Export	2 158	2 630	2 783	605
Import	28	18	33	66
Bilancia	2 130	2 612	2 750	599

Zdroj: Štatistický úrad SR

Hlavnými exportnými komoditami zo SR v roku 2020 boli transformátory, zážihové a prúdové motory a malé lietadlá.

Ekonomická informácia Konžská republika

Hospodárska oblasť

Ekonomika KR je existenčne závislá na produkcii ropy. Krajina disponuje významnými ložiskami ropy (1,6 mld. barelov) a zemného plynu (90 mld.m³). Ropný sektor má 65% podiel na tvorbe HDP krajiny, 85% podiel na príjmoch štátneho rozpočtu a predstavuje 92% z celkového exportu krajiny. Vďaka ťažbe ropy patrí KR do skupiny krajín s nižším stredným príjmom. Napriek bohatým prírodným zdrojom, ktorými KR disponuje, žije viac ako 50% jej obyvateľov pod hranicou chudoby (podľa údajov UNDP z roku 2019 je KR až na 140. mieste z 187 krajín v celosvetovom rebríčku najchudobnejších rozvojových krajín. Príjem 1,4 USD/deň. Okrem ropy a plynu sa tu ťažia aj rôzne kovové rudy (olovo, zinok, meď, železo) a draselná soľ. V spracovateľskom priemysle stojí ešte za zmienku ťažba a spracovanie dreva, ktorými je väčšina krajiny pokrytá. KR vzhľadom na svoju polohu disponuje aj obrovským hydroenergetickým potenciálom. Krajina je silno urbanizovaná. V dvoch najväčších mestách žije takmer polovica populácie.

Vláda si uvedomuje závislosť ekonomiky na ťažbe ropy a preto začala pripravovať plán „Congo vision 2025“, ktorý si kladie za cieľ dostať krajinu do kategórie „nových“ ekonomík. Investície by mali smerovať do obnovy infraštruktúry (letisko a diaľnice) a výstavby nových domov a bytov. V súlade s plánom sa vláda snaží prilákať do krajiny zahraničných investorov.



Hlavnými exportnými položkami sú ropa, ktorá sa podieľa ~65% na tvorbe HDP krajiny, rôzne kovy (meď, zinok, urán, železo), zemný plyn, diamanty a fosfáty.

Dovozom dominujú stroje, zariadenia a produkty ropného priemyslu, kapitálové dodávky na realizáciu investícií, stavebné materiály a potraviny.

Ekonomická spolupráca so SR

Vzájomná obchodná výmena medzi Slovenskom a konžskou republikou sa v posledných dvoch rokoch obrátil z deficitu do prebytku obchodnej bilancie, ktorý v roku 2020 dosiahol zatiaľ najvyššiu hodnotu na úrovni viac ako 1,5 mil. EUR. Hlavné **exportné** položky zo SR do CG boli transformátory, ktoré tvorili až 80% exportu. Hlavnou **dovoznou** komoditou do SR je tradične meď.

KR disponuje potenciálom spolupráce so SR najmä v nasledovných kľúčových sektoroch ekonomických aktivít:

- f) **Ťažobný priemysel** – v sektore prírodných zdrojov najmä potaš, olovo, zinok, urán, meď, fosfáty, zlato, horčík, železná ruda,
- g) **Ťažba a spracovanie dreva,**
- h) **Energetika** – ropa, zemný plyn, vodné zdroje, výroba elektrickej energie a výstavba elektrických rozvodných sietí, elektrifikácia odľahlých oblastí,
- i) **Poľnohospodárstvo** – zvyšovanie efektivity výroby a spracovávanie poľnohospodárskych produktov,
- j) **Výstavba základnej infraštruktúry** s rozvodmi sieťových odvetví,
- k) **Industrializácia** – prakticky vo všetkých oblastiach,
- l) **Sektor služieb** – doprava, zdravotníctvo, ICT/telekomunikácie a digitalizácia, vzdelávanie a obchod,
- m) **Voda** – dodávka, úprava a rozvody.

Vzájomná obchodná výmena SK-KR (v tis. EUR)

Rok	2017	2018	2019	2020
Vývoz SR	451	786	183	1 544
Dovoz SR	4 265	1 768	95	15
Saldo	-3 814	-982	88	1 529

Ekonomická spolupráca so SR

Existuje veľký potenciál pre spoluprácu v poľnohospodárskej oblasti, v ktorej má SR skúsenosti aj pre podmienky Afriky. V obchodno-ekonomickej oblasti vidíme najväčší potenciál v týchto oblastiach: špeciálna technika, energetika (solárna, geotermálna, biomasa), výstavba infraštruktúry (cesty, siete), vodné hospodárstvo, obchod a turistika.



Ekonomická informácia Eritrejský štát

Eritrea patrí podľa oficiálnych štatistík medzi najchudobnejšie krajiny sveta. Poľnohospodárstvo zamestnáva 80% práceschopného obyvateľstva. Podiel tohto sektora na [HDP](#) predstavuje 13%. V rastlinnej produkcii dominujú základné plodiny ako [cirok](#), [pšenica](#), [kukurica](#), [strukoviny](#), [káva](#), [bavlna](#), [citrusové ovocie](#), [banány](#) a [tabak](#). V živočíšnej výrobe prevažuje chov [hovädzieho dobytká](#), oviec, kôz a [tiav](#). V okolí Dahlackého súostrovia sa v malej miere lovia [perly](#). Zo zásob nerastných surovín sa ťaží najmä [zlato](#), [med'](#), [zinok](#), [kamenná a draselná soľ](#). Odhaduje sa, že krajina má doposiaľ, neodhalené ložiská ropy a zemného plynu.

Cenová hladina v Eritrei je 2 vyššia, ako je to v okolitých krajinách. V dôsledku silne nadhodnotenej miestnej meny je ekonomika Eritrei stále nekonkurencieschopná. Táto skutočnosť sa ukázala najmä po otvorení hraníc s Etiópiou v roku 2018, kedy došlo k prudkému nárastu dovozu tovarov všetkého druhu do Eritrei. Za opätovným uzavretím hranice s Etiópiou v roku 2019 mohla byť práve snaha zabrániť nekontrolovanému nárastu nelegálneho dovozu z Etiópie. Všetok dovážaný tovar (okrem pašovaného tovaru) sa uskutočňuje len cez štátne firmy a so súhlasom vedenia krajiny. Eritrea trpí nedostatkom tvrdej meny, čo sa prejavuje v obštrukciách pri výbere tvrdej meny v miestnych bankách. Mesačný limit na výber zahraničnej meny je obmedzený na cca 300 USD na osobu. Obmedzenia na výber cudzej meny platia aj pre zahraničné spoločnosti podnikajúce v krajine. Táto skutočnosť viedla u mnohých zahraničných spoločností k ukončeniu podnikateľských aktivít v krajine.

Krajina je po 20 rokov trvajúcim vojenskom konflikte s Etiópiou v zlom stave. Základná infraštruktúra, ako sú energetika, cestná a železničná doprava v Eritrei je v dezolátnom stave. Eritrea potrebuje uskutočniť široké hospodárske reformy, o realizáciu ktorých však prezident nemá veľký záujem. Prezident sa sústreďuje aktuálne na výstavbu nových vodných nádrží a hydroelektrární. Aktuálne sú v krajine vo výstavbe dve veľké a množstvo menších vodných nádrží.

Prebieha tiež modernizácia prístavu v Massawe, ktorá je kľúčovým faktorom na naštartovanie ekonomického rozvoja Eritrei. Na modernizácii prístavu v Massawe má eminentný záujem aj samotná Etiópia, ktorá prostredníctvom neho plánuje realizovať značnú časť exportu importu tovarov do krajiny.

V snahe podporiť ekonomický rozvoj Eritrei, uzatvorila EÚ s Eritreou v decembri 2015 päťročný program pomoci v hodnote 200 mil. EUR, neskôr zredukovaný na 180 mil. EUR. Táto suma predstavuje takmer päťnásobok finančnej podpory spred predchádzajúcich piatich rokov. Finančné prostriedky z neho mali smerovať do štyroch rôznych oblastí. Rozvoj infraštruktúry (výstavba 155 km cesty vedúcej z prístavu Massawa cez Asmaru až po Etiópske hranice) predstavuje najväčší podiel na celom programe. Druhou oblasťou je tvorba pracovných miest najmä v poľnohospodárstve, treťou oblasťou bola finančná podpora určená na zlepšenie činnosti štátnej správy, s konkrétnym zameraním na sledovanie štatistických ukazovateľov v zemi. Poslednou oblasťou mala byť ochrana kultúrneho dedičstva. Eritrejská vláda spočiatku vôbec neprejavila záujem o tieto finančné prostriedky. Až po opätovnom naliehaní EÚ súhlasila s čerpaním fin. prostriedkov na rozvoj infraštruktúry a tvorbu pracovných miest, ale pod podmienkou, že všetku prácu na budovaní cesty budú realizovať eritrejskí pracovníci.



Vzájomná obchodná spolupráca medzi SR a ET

Existuje veľký potenciál pre spoluprácu v poľnohospodárskej oblasti, v ktorej má SR skúsenosti aj pre podmienky Afriky. V **obchodno-ekonomickej oblasti** vidíme najväčší potenciál v týchto oblastiach: energetika (solárna, vodná), výstavba infraštruktúry (letecká, cestná, energetická). Vzhľadom na obmedzenia, ktoré vládnu v Eritrei je rozvoj zahraničného obchodu veľmi obtiažny. Za rok 2020 štatistický úrad SR neeviduje žiadne položky na strne exportu zo SR. Z Eritrei boli dovezené tovary za 12 tisíc Eur.

Ekonomická informácia Seychelská republika

Seychely sa príjmom presahujúcim 31 tisíc USD na obyvateľa v prepočte podľa parity kúpnej sily zaradila medzi ekonomiky s vysokým príjmom („High-income economy“). Je to vôbec najvyššia úroveň v rámci subsaharskej Afriky. V samotnom roku 2020 došlo k spomaleniu ekonomického rastu, zo 7,5 % na 3,1%. Napriek stále silnému ekonomickému rastu EÚ v dialógu so Seychelami apeluje na zlepšovanie ekonomicko-sociálnych podmienok najchudobnejších skupín obyvateľov.

Seychelská republika so snahou objaviť **vlastné ložiská ropy** otvára svoje pobrežné šelfy na geologický prieskum a vrty. Séria nálezov ropy a plynu vo východnej Afrike zvýšila pravdepodobnosť, že vo výhradnej ekonomickej zóne v mori okolo seychelských ostrovov (1,3 mil. km²) sa tieto suroviny nachádzajú. Dobré perspektívy naznačujú aj výsledky troch doteraz realizovaných vrto.

Hlavné odvetvia hospodárstva

Kľúčovým odvetvím seychelskej ekonomiky je cestovný ruch. Jeho prudký rozvoj nastal v 70-tych rokoch, kedy bolo otvorené medzinárodné letisko na ostrove Mahé. Cestovný ruch sa významne podieľa na HDP (takmer 70%). Seychely sa špecializujú na tzv. High End turizmus (luxusné dovolenky pre vyššiu spoločenskú vrstvu). V roku 2019 počet zahraničných návštevníkov narástol o 9% oproti roku 2018 a dosiahol 384 204 návštevníkov (najviac z Nemecka, Francúzska, VB a Švajčiarska). V roku 2020 utrpel tento sektor rapídny prepád, kvôli pandémie COVID-19.

Druhým významným odvetvím národného hospodárstva zostáva rybolov. Vláda Seychel sa snaží diverzifikovať jednostranne orientovanú ekonomiku podporou ďalších odvetví a malovýroby. Problémom je pretrvávajúci nedostatok elektrickej energie. Napriek vysokému potenciálu obnoviteľných zdrojov energie je takmer 100% elektriny vyrábanej dieselovými agregátmi.

Ekonomická kondícia krajiny je silne závislá na kondícii svetovej ekonomiky. V posledných rokoch dosahovali Seychely výborné hospodárske výsledky. Celková zadlženosť krajiny mala v posledných rokoch klesajúcu tendenciu a v roku 2019 sa dostala pod úroveň 60% HDP. Nezamestnanosť sa dlhodobo nachádza pod 3%. Rizikom zostáva silná závislosť ekonomiky na cestovnom ruchu, ktorá bola v roku 2020 silno poznačená pretrvávajúcou krízou spôsobenou pandemiou COVID-19.



Základná štatistika zahraničného obchodu

Vzhľadom na geografickú polohu a ekonomickú orientáciu Seychel, pochádza až 90% tovarov spotrebovaných v krajine z dovozu. Táto skutočnosť predstavuje externé riziko najmä v prípade prudkého nárastu cien svetových komodít ako je ropa a pod.

Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

- najväčšie dovozné položky:
Stroje a zariadenia najmä lode, elektrické prístroje (21%), ropné výrobky a plasty (21%), potraviny (14%) a ostatný spotrebný tovar.
- najväčšie vývozné položky:
Až 32% z celkového exportu tvoria ryby a morské plody. Z toho najmä tuniakove konzervy a mrazené ryby. Ďalšími vývoznými komoditami sú rôzne koreniny ako škoric a ropné výrobky (reexport), lode a člny.

Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

Export: UAE 26%, Francúzsko 23%, UK 15%, Taliansko 10%, Nemecko 3,9%

Import:

SAE 28%, Saudská Arábia 15%, Francúzsko 10%, Španielsko 8%, Veľká Británia 7%

Bilaterálne vzťahy

Slovenská republika a Seychelská republika nemajú žiadne otvorené otázky, či problémové oblasti a existuje priestor pre prehĺbenie a zintenzívnenie spolupráce vo všetkých oblastiach, najmä v obchodno-ekonomickej oblasti, ale aj v oblastiach zdravotníctva, školstva a zdieľania skúseností v oblasti poľnohospodárstva a odpadového hospodárstva.

Dňa 27.9.2016 **mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Slovenskej republiky so sídlom v Nairobi František Dlhopolček odovzdal poverovacie listiny do rúk vtedajšieho prezidenta Seychelskej republiky Jamesa Alix Michela.** Následne v rozhovore prezident vysoko ocenil súčasnú úroveň vzájomných vzťahov, podporu v oblasti zdravotníctva, školstva a ochrane životného prostredia. Narastajúci počet slovenských turistov v Seychelskej republike rovnako odráža vysokú úroveň vzájomných vzťahov.

Ekonomické vzťahy

Seychelská strana prejavila záujem o slovenské poznatky a expertné kapacity z výstavby a prevádzky pivovarov, poľnohospodárstva (vrátane vzdelávania farmárov), vodné a odpadové hospodárstvo, strojárstvo (pre farmárov a zdravotníkov), chemické výrobky (hnojivá) a liečivá.

NBS neuvádza Seychely medzi významnými krajinami ani z pohľadu **slovenských investícií** v teritóriu, ani naopak. Aj napriek určitým snahám, vzájomné ekonomické aktivity stagnujú. Veľký potenciál je v oblastiach malého a stredného podnikania. Seychelská republika definovala svoju ekonomiku ako príliš závislú a rada by oživila tento sektor, ktorý by znížil import a náklady krajiny. Práve v tejto oblasti vidí SR veľký potenciál rozvoja vzťahov, ktorý zároveň otvára „bránu“ do krajín COMESA cez Seychelskú republiku.



V oblasti **životného prostredia** sa otvára príležitosť pre odpadové hospodárstvo, spracovanie odpadu, skladovanie, recyklácia.

Seychelský Národný inštitút pre vedu, technológie a inovácie (NISTI) za spolupráce ZÚ získal kontakty na SAV k vzájomnej spolupráci a výmene informácií v oblastiach technológie na recykláciu odpadu, prírodné energetické zdroje a technológie, biotechnológia, potravinársky priemysel, zelená ekonomika.

Vývoj zahraničného obchodu SR s SC

Obchodná výmena medzi SR a Seychelskou republikou (v tis. EUR):

	2017	2018	2019	2020
Vývoz	425	247	72	240
Dovoz	88	223	28	19
Saldo	+337	-24	44	221

Zdroj: Štatistická Úrad SR

Obchodná výmena medzi SR a Seychelami v roku 2020 presiahla 250 tisíc EUR čo je hlboko pod obchodným potenciálom. Bolo to spôsobené najmä pandémiou COVID-19, ktorá takmer úplne paralizoval cestovný ruch a tým aj Seychelskú ekonomiku.

Vývoz - Najvýraznejšou položkou slovenského vývozu sú automobily, merače dodávok plynu, stroje, prístroje a zariadenia. nasledujú vozidlá a nástroje a prístroje. Slovenský vývoz do teritória je viac-menej jednorazový, bez pravidelného opakovania exportu jednotlivých tovarov počas viacerých rokov. Potenciál pre slovenských exportérov na Seychely je najmä v oblasti dodávok gastro zariadení a príslušenstva, potravín (víno a alkoholické nápoje) ako aj v dodávkach osobných automobilov a solárnych panelov.

Dovoz – v roku 2020 zo SC do SK alkohol a podlahové krtitiny. Pričom dovoz týchto tovarov má pravidelnú tendenciu.

Seychelská strana prejavila záujem o slovenské poznatky a expertné kapacity z výstavby a prevádzky pivovarov, poľnohospodárstva (vrátane vzdelávania farmárov), vodné a odpadové hospodárstvo, strojárstvo (pre farmárov a zdravotníkov), chemické výrobky (hnojivá) a liečivá.

NBS neuvádza Seychely medzi významnými krajinami ani z pohľadu **slovenských investícií** v teritóriu, ani naopak.

Ekonomická oblasť bola definovaná ako rozvíjajúca sa. Aj napriek určitým snahám vzájomné ekonomické aktivity stagnujú. Veľký potenciál je v oblastiach malého a stredného podnikania. Seychelská republika definovala svoju ekonomiku ako príliš závislú a rada by oživila tento sektor, ktorý by znížil import a náklady krajiny. Práve v tejto oblasti vidí SR veľký potenciál rozvoja vzťahov, ktorý zároveň otvára „bránu“ do krajín COMESA cez Seychelskú republiku.



V oblasti **životného prostredia** sa otvára príležitosť pre odpadové hospodárstvo, spracovanie odpadu, skladovanie, recyklácia.

Seychelský Národný inštitút pre vedu, technológie a inovácie (NISTI) za spolupráce ZÚ získal kontakty na SAV k vzájomnej spolupráci a výmene informácií v oblastiach technológie na recykláciu odpadu, prírodné energetické zdroje a technológie, biotechnológia, potravinársky priemysel, zelená ekonomika.

Ekonomická informácia Komorský zväz

Komorský zväz patrí k **najmenej rozvinutým krajinám sveta** a je odkázaný na príspevky niekoľko sto-tisícovej diaspóry a podporu iných krajín. Nízka úroveň vzdelania podmieňuje nízku technologickú úroveň výroby a vysokú nezamestnanosť. Príspevky EÚ z 10. Európskeho rozvojového fondu (EDF) v rokoch **2008-2013 predstavovali 63 mil. EUR, a 68 mil. EUR bolo vyčlenených na obdobie 2014-2020 (11. EDF)**. EÚ v roku 2002 zatvorila svoje zastúpenie v Moroni, agendu Komôr odvtedy **spracováva Delegácia EÚ na Mauríciu**. Z členských štátov EÚ má zastúpenie v Moroni iba Francúzsko. Komory spolu s niektorými krajinami ESA pristúpili k rokovaniu o dočasnej dohode EPA. Dňa 27. júla 2017 Komory pristúpili k podpisu dohody EPA, avšak doteraz nedošlo k jej ratifikácii.

Ekonomická situácia v krajine sa zhoršuje, vysoká korupcia, nepravidelné príjmy a takmer 100%-ný dovoz tovarov z okolitých štátov zadlžuje krajinu. Veľká je aj miera nezamestnanosti (35%) umocnená absolútnym nezáujmom o pracovné miesta (muži tradične nepracujú). Komorský zväz má približne 900-tisíc obyvateľov, podľa oficiálnych zdrojov žije ďalších približne 300-tisíc (neoficiálne 600-tisíc) vo Francúzsku, ktorí zasielajú finančné prostriedky svojim rodinám.

V krajine nie je dostatočne vybudovaná infraštruktúra, čo znemožňuje rozvoj v oblasti turistického ruchu. Veľký vplyv na vládu, prezidenta má Saudská Arábia, ktorá prakticky cez kanceláriu prezidenta riadi štát výmenou za finančné dotácie. V krajine nie je náboženská sloboda.

Od 1. EDF v roku 1958 sú infraštruktúra, komunikácie, poľnohospodárstvo, rybolov a sociálny sektor hlavnými oblasťami spolupráce EÚ s Komorským zväzom. EÚ podporuje cez fondy Rozvojovú stratégiu Komorského zväzu, ktorá jasne stanovuje priority a ciele krajiny. Hlavný strategický dokument „Growth and Poverty Reduction Strategy Document (GPRSD)“ definuje spôsoby upevňovania základov trvalo udržateľného rozvoja krajiny. Aktuálna európska pomoc v hodnote vyše 68 mil. EUR (11. EDF) sa zameriava na rozvoj dopravnej infraštruktúry (naštartovanie ekonomiky, obchodu, poľnohospodárstva a súkromného sektora) a vzdelávanie (najmä technické a odborné vzdelávanie), ale aj na zlepšenie správy vecí verejných, decentralizáciu a budovanie inštitucionálnych kapacít.

Hlavné odvetvia hospodárstva

Poľnohospodárstvo, rybolov a poľovníctvo prispievajú viac ako 50% do HDP a zamestnávajú **80% obyvateľov**. Na ostrovoch sa pestujú hlavne vanilka, klinčeky, esencia



kanangy vonnej, kokosové orechy, banány a maniok jedlý. Krajina nie je sebestačná v základných potravinách, a hlavnou dovoznou položkou je ryža.

Priemysel je zameraný hlavne na výrobu elektriny a destiláciu parfumov.

Tvorba HDP podľa sektorov (2020):

poľnohospodárstvo, rybárstvo	38%
priemysel	9%
služby	53%

Dovozný a vývozný režim, obchodná prax

Obchodní partneri/ export

Francúzsko, Holandsko, Nemecko, Saudská Arábia, India

Obchodní partneri/ import

Francúzsko, UAE, Madagaskar, Pakistan, Čína

Základná štatistika zahraničného obchodu

Vývoj zahraničného obchodu so SR za ostatných päť rokov (vývoz/dovoz)

Vzájomný obchod medzi SR a Komorskými ostrovmi je marginálny. Slovenský vývoz za rok 2020 dosiahol 133 tisíc EUR. Vzhľadom na pomerne veľké bohatstvo obyvateľstva plynúce najmä z rezidencií občanov pracujúcich v zahraničí, je potenciál na rast slovenského exportu omnoho väčší ako sú dnes dosahované hodnoty.

Obchodná výmena medzi SR a Komorským zväzom (v tis. EUR):

	2017	2018	2019	2020
Vývoz	3	20	40	133
Dovoz	16	12	13	27
Bilancia	-13	+8	+27	+106

Zdroj: Štatistický úrad SR

Vyhodnotenie odbytových možností SR

Dovoz do Komorského zväzu viac než desaťnásobne prevyšuje úroveň jeho vývozu. Zanedbateľná priemyselná výroba v krajine poskytuje možnosti na vývoz slovenskej produkcie.



Existuje potenciál pre naše dodávky najmä **v energetickom sektore** (obnoviteľné zdroje energie), **v IT, bezpečnostných technológiách, zariadeniach na úpravu vody a recykláciu odpadu, poľnohospodárstve a spotrebných tovaroch.**

Marketingová stratégia pri vývoze do teritória

Vývozu do Komorského zväzu výrazne pomôže vhodný miestny zástupca. Bez neho je veľmi zložitá vyznať sa vo fungovaní miestneho trhu a najmä získať rozhodujúce kontakty.

Ekonomická informácia Somálska republika

Vzhľadom na veľmi nestabilnú politickú a bezpečnostnú situáciu v krajine pandémie COVID19 nie sú k dispozícii relevantné ekonomické dáta o vývoji hospodárstva Somálska v roku 2020. Všeobecne však môžeme konštatovať, že je v dôsledku občianskej vojny a pandémie COVID19 v podstate úplne rozvrátené a zdevastované. Proces jej obnovy, ktorý znemožňujú neustále boje a dlhy naakumulované počas posledných rokov.

Dôležitý zdroj devízových príjmov pre krajinu predstavujú aj remitencie, ktoré svojim rodinám posielajú Somálčania žijúci v zahraničí a príjmy z medzinárodných grantov.

Ekonomika krajiny v roku 2020 by podľa odhadov IMF mala dosiahnuť prepád o 1,5%. Ekonomika je dlhodobo poháňaná poľnohospodárstvom, stavebnou výrobou a telekomunikáciami. Deficit bežného účtu platobnej bilancie je dlhodobo vysoko negatívny.

Obchod sa realizuje najmä prostredníctvom exportu živých zvierat do krajín Rady pre spoluprácu v Perzskom zálive (GCC) a dovozom potravín zo susedných krajín a indického subkontinentu.

Najdôležitejší odberatelia pre somálsky vývoz za rok 2018 boli Omán Saudská Arábia a SAE.

Najväčší podiel na dovozoch v roku 2019 naďalej predstavujú priemyselné výrobky, ropné produkty, potraviny, stavebné materiály. Z dodávateľských krajín boli najdôležitejšie Džibuti, Omán, Čína.

Slovenská republika vyviezla do Somálska za prvých 10 mesiacov roku 2020 tovary v hodnote 224 tisíc Eur. Išlo o export el. transformátorov, diód a tranzistorov a rôznych káblov a drôtov. Za sledované obdobie neevidujem žiadne dovozy tovarov zo Somálska do SR.

I. Bilaterálne vzťahy

Bilaterálne vzťahy medzi SR a Somálskom sú bezproblémové, neexistujú žiadne zásadné otvorené otázky, aj keď sa naše krajiny vzájomne nepovažujú za významných partnerov.

SR nadviazala diplomatické styky so Somálskou federatívnou republikou formou podpisu spoločného vyhlásenia medzi stálym predstaviteľom SR pri OSN F. Ružičkom



a stálym predstaviteľom Somálska veľvyslancom E.A. Dualom dňa 23. mája 2013. Tento akt vytvára priestor na rozvoj vzájomnej spolupráce v oblastiach spoločného záujmu.

Ekonomická a obchodná spolupráca medzi SR a SO

Obchodná výmena oboch krajín je v období posledných rokov výrazne kolíše najmä na strane exportu zo SR z dôvodu zlej bezpečnostnej a ekonomickej situácie v Somálsku.

Vývoj obchodnej výmeny za posledný 5 rokov poskytuje nasledovná tabuľka:

EUR tisíc	2017	2018	2019	2020
Export	1 402	53	305	260
Import	59	2	1,5	1
Bilancia	1 343	51	303,5	259

Za rok 2020 došlo k poklesu exportu do Somálska, ktorému dominovali polovodiče a tranzistory. Ostatné exportné komodity zostali na marginálnej úrovni. **Dovoz zo Somálska do SR** v r. 2020 predstavoval čiastku 1000 EUR.

Ekonomická informácia Burundská republika

Burundi s HDP (PPP) na obyvateľa vo výške 785 USD bola v roku 2020 stále najchudobnejšou krajinou sveta, v ktorej absolútnou chudobou trpí viac ako 75% obyvateľstva. Je to vnútrozemská krajina s nevyvinutým výrobným sektorom. Poľnohospodárstvo predstavuje vyše 40% HDP a zamestnáva okolo 90% obyvateľstva. Primárnym vývozom tovarom je káva a čaj, ktoré predstavujú vyše 60% devízových príjmov. Ekonomický rozvoj je silne závislý od vývoja počasia a medzinárodných cien kávy a čaju. Burundi je taktiež silne závislá od medzinárodnej rozvojovej pomoci.

V roku 2020 sa aj vďaka pandémie COVID-19 očakáva hospodársky pokles krajiny. Prepád ekonomiky však vďaka značnej ekonomickej izolovanosti Burundi nebude tak prudký, ako v iných krajinách afrického kontinentu. Dá sa povedať, že vďaka svojej izolovanosti sa Burundi podarilo pomerne úspešne zvládnuť aj pandémiu COVID-19. Celkové počty nakazených do februára 2021 dosiahli 1667 nakazených a len dve obete. Problémom v krajine bude skôr pokles zahraničnej pomoci, ako odozva vyspelého sveta na násilnosti počas prezidentských volieb v krajine.

Základné makroekonomické údaje o teritóriu

- HDP celkom PPP – parita kúpnej sily: \$8,6 mld. (2020)
- nezamestnanosť: oficiálne údaje neboli zverejnené (odhad 35%)
- počet obyvateľov pod hranicou chudoby: nad 75% (2019)
- HDP na obyvateľa PPP: \$785 (2020)
- reálny rast HDP: -0,9% (2020)
- stručná charakteristika hospodárstva a sektorová skladba HDP

poľnohospodárstvo: 40,0 %

významné produkty: čaj, káva, bavlna, kukurica, proso, sladké zemiaky, banány, maniok, hovädzí dobytok, mlieko a surové kože

priemysel: 16 %



významné produkty: výrobky ľahkého priemyslu (textilné výrobky, surová koža a obuv, mydlo, montáž dovážaných komponentov, stavebné práce, potravinárske výrobky služby: 44 %

Obchodno-ekonomické vzťahy

Hospodárska spolupráca medzi Slovenskou republikou a Burundskou republikou, vrátane obchodnej výmeny, po vypuknutí nepokojov v roku 2015 sa úplne prerušila. V roku 2020 Štatistický úrad SR neeviduje export slovenských tovarov do Burundi. Na strane dovozu evidujeme roku 2020 dovoz menšieho objemu kávy vo výške 4 341 EUR.

Na začiatku roka 2020 došlo k pracovným rokovaniam medzi VZÚ SR a VZÚ BU v Nairobi, na ktorom okrem iného boli prerokované aj otázky možnej obchodnej spolupráce medzi oboma krajinami. Predstavitelia burundskej strany prejavili seriózný záujem najmä o dodávky priemyselných hnojív zo spoločnosti Duslo Šaľa.

ZÚ SR v apríli 2020 plánoval organizáciu pracovnej návštevy Slovenska pre predstaviteľa burundskej spoločnosti, zaoberajúcej sa dovozom priemyselných hnojív. Avšak v dôsledku uzavretia medzinárodného letiska v Nairobi, k pripravovanému stretnutiu s predstaviteľmi Duslo Šaľa nakoniec nedošlo. Otázka uskutočnenia tejto návštevy bude opätovne otvorená po normalizácii situácii v SR.

Obchodno-ekonomické vzťahy

Hospodárska spolupráca medzi Slovenskou republikou a Burundskou republikou, vrátane obchodnej výmeny, po vypuknutí nepokojov v roku 2015 sa úplne prerušila. V roku 2019 Štatistický úrad SR eviduje export slovenských výrobkov do Burundi v hodnote 67 tisíc EUR z čoho 62 tisíc EUR tvoril dovoz automobilov. Z Burundi boli v roku 2019 realizovaný dovoz tovarov na Slovensko za 215 EUR.

Potenciál pre slovenský export sa ponúka najmä v exporte priemyselných hnojív. ZÚ Nairobi už nadviazalo komunikáciu s miestnou spoločnosťou, ktorá prejavila seriózný záujem o dovoz priemyselných hnojív z Duslo Šaľa do Burundi.

Spracoval: Ing. Beňadik Kiss

Dátum: 14. 06. 2021

